

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

2-hasábos polt sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 10 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egycsüli
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, szeptember 24.

Háromszázezer hadifogoly német földön.

Francia flotta a dalmát vizeken.

Elsúlyesztett angol hadihajók.

Előre nyomul a német centrum.

Mai számunk főbb közleményei:

A mi orosz tisztünk.**A reimsi székesegyházlan-
gokban.****Hadseregünk veszteségei.****Százezer embert vesztek
a franciák Párisnál.****Hazugságokkal csendesi-
tik az angol közvéle-
ményt.****Agyonlőtt szerb kém.****Tenger alatti hadjárat az
angol flotta ellen.****A lebergi harcok hősei.****Orosz tábornok a peroszok
fogságában.****Magyarok az idegen légió-
ban.**

A hazugság-ágyuk.

Arad, szeptember 23.

Mr. Phileas Fogg nemzete meg-
csinálta az európai háború program-
ját. Ezt a nevezetes angolt mi még
ifjkorunkból ismertük meg. A fran-
ciák írója, Jules Werne rajzolta meg
oly csodálatraméltó vonásokkal, mintha
már akkor dolgozott volna benne a
nagy francia brit összebarátkozásnak
szelleme, előérzése. Mr. Phileas Fogg
volt az, aki fogadást tett arra, hogy
nyolcvan nap alatt körüljárja a földet.
És a nyolcvanadik nap este kilenc
óra tíz perckor Phileas Fogg világ-
körüli utját befejezve, megjelent a
club-ban, ahonnan elindult.

Ilyen kemény, határozott terminu-
sokat kötöttek az angolok Németor-
szág meghódítására. Egy háborús
szaklapjuk, amely kétségen kívül az
angol katonai körök véleményét és
hangulatait fejezi ki, a következő na-
pokhoz szabta az oroszok németor-
szági győztes előnyomulását. Augusz-
tus 30-ika: az oroszok Németország-
ban vannak. Szeptember 30-ika: az
oroszok közelednek Berlinhez. Októ-
ber 30-ika: az oroszok bevonulnak
Berlinbe, amire a francia földön járó
csapatok hanyatthomlok sietnek vissz-
sza elfoglalt fővárosuk megmenté-
sére.

Nos, az orosz seregek egyáltalán
nem hasonlítanak szövetségesük ki-
váló fiának pontosságához. Augusztus
30-ika rég elmúlt, szeptember 30-ika
is közeledik, — és a német földön
egyetlen orosz katona sincsen a kö-
zel kétszázezer főnyi hadifoglyon ki-
vül, amelyet a derék Hindenburg tá-
bornok hajszolt össze. És ha London-
ban ennek ellenére október 30-án este
kilenc órakor állhatatosan várják
Rennenkampff orosz főhadvezérnek a

berlini Unter der Linder-ről címzett
táviratát, — hát egész más meglepe-
tés érheti őket.

Velünk még angolosabb gyors-
sággal végeztetnek. A különféle Daily-k
egymást lefőző rekordokat állítanak
föl a monarchia vereségeiről. Az egyik
szerint Galiciában 250,000, a másik
szerint 800,000 hadifoglyot vesztek-
tünk, a harmadik azt írja, hogy a
harc téren csak százezer főnyi embe-
rünk van. Nem tudjuk: azokon a
térképeken, a melyeket az angol uj-
ságok azóta szerkesztettek a háború
állásáról, vajon megvagyunk-e, vagy
pedig egészen kigummizott bennünket
az orosz haderő?

Ilyen arcátlan és kétségbeesett ha-
zudozásokra győztes hadseregnek
nincsen szüksége. Ilyet csak a tohe-
tetlen düh diktál, a mely a valóság-
ban szenvedett vereségekért a pa-
piros-sikerek határtalan rekordjai-
val kárpótolja magát. Az a szé-
gyen, a mely a franciák segítségé-
re küldött angol csapatokat érte,
váltotta ki az angolokból a bosszu-
állásnak ilyen komikus módját. És az
orosszal étetik meg Németországot,
ugyanakkor, a mikor a maguk nagy
bajaival törődhetnének: amikor a né-
metek sorra pusztítják az angol flotta
legbüszkébb hajóit.

Se Németországnak nem adhatnak
gondot az orosz nyilak, amelyek az
angol háború-vázlaton Berlin felé irá-
nyozvák, se pedig bennünket nem
boszanthatnak az angol ujsághírek, a
melyek szerint már alig létezőnk.
Hogy a hadseregünk megvan és hogy
erős, azt Oroszországnak, amint ed-
dig, ezután is módjában lesz érez-
nie és azok a dátumok, amelyeket az

angolok kijelöltek, valószínűleg Hindenburg oroszországi előnyomulásának fontosabb stációit fogják hirdetni, — ha nem is egész naptári pontossággal.

Igy áll Franciaország, amely az élet-halál harcot vivja, az ő hatalmas szövetségeseivel. Oroszország fegyveres segítség helyett Izvolszkyt küldi neki, Anglia pedig katonák helyett hazugságokkal segíti. Ebben az angolok igazán bőkezűek: valószínűleg azon üzleti gondolkodásukhoz simuló elv alapján, hogy ez nekik nem kerül semmibe. És ha október 30-án az oroszok nem lesznek Berlinben, a németek pedig esetleg nagyon benn lesznek Párisban, akkor az angol háboru-csinálok hidegvérrel meg fogják állapítani, hogy valahol tévedés történt.

Hadseregünk veszteségei.

13. számú veszteséglistástrom.

(Rövidítések magyarázata: gy. = gyalogezred, sz. = század, h. = honvéd, husz. = huszár, tüz. = tüzér, drag. = dragonyos, ul. = ulánus, táb. = tábori, neh. = nehéz, á. = ágyús, lov. ű. = lovas ütég, oszt. = osztály, üt. = ütég, hat. = határ, vad. = vadász, zla. = zászlóalj, l. = Landver, s. = sebesült, el. = elesett, fog. = hadi fogságba került, tart. = tartalékos, pót. = póttartalékos, gyal. = gyalogos, őrv. = őrzetető, szakaszv. = szakaszvezető. Az Aradtól távolabb eső és így közönségünket nem érdeklő vidékek eszredének veszteségeit nem mutatjuk ki. Ugy az ilyenek, mint a katasztrófák iránt érdeklődők a hivatalos listástromból szerezhetnek biztos fölvilágosítást.)

Legénység.

(A tiszti veszteségeket egy a 13., mint a 14. ki-mutatásból már közöltük.)

6. gyalogezred. Abel József őrv. 7. sz. Vepřod s. Abelóváski Pál gy. 5. sz. Kiszács s. Adolf Gottfried őrv. 11. sz. Tiszaiatványa el. Aidukov Péter őrv. 7. sz. Urzentiván fog. Ambrusz Márton pót. 5. sz. Begecs s. Apity Emil gy. 5. sz. Zablya s. Arvai Dénes pót. 6. sz. Kucora el. Bakter Ferenc gy. 6. sz. a. Bálint Dániel gy. 11. sz. Bácskeresztúr s. Barik Mátyás őrv. 6. sz. Tiszakálmánfalva s. Belovits Ferenc gy. I. gépfegyveroszt. Pilişvörösvár s. Bertók József gy. 11. sz. Káty s. Biermann Mihály gy. 11. sz. Pincéd s. Bikicski Lázár őrv. 11. sz. Alsóköböl s. Blagojev Tódor gy. 6. sz. Csurog s. Blizana György gy. 5. sz. Csurog s. Boos Miklós gy. 6. sz. Spilberek s. Bosnyakov Gergely gy. 7. sz. Ófuttak fog. Breuer Mór egyéves őnk. címz. tiz. 5. sz. Mitrovica s. Borostyán Jakab tizedes 5. sz. Cservenska s. Brucker Adam tart. káplár 6. sz. Kiskér s. Bozein Novák gy. 6. sz. Mozsor el. Brancs János címz. őrv. I. gépfegyveroszt. Cinkota s. Braudalik Péter címz. őrv. 7. sz. Palánka s. Brausteiner András címz. őrv. 11. sz. Szentfűlöp s. Csapanda Mihály gy. 7. sz. Bácsujfalu fog. Csapella György dobos 6. sz. Bácsujfalu s. Csizmadia Lajos gy. 11. sz. Zsablya s. Csizmár Jakab gy. 5. sz. Bácskeresztúr s. Csolits Ljubomir gy. 7. sz. Ófuttak fog. Csonka János gy. el. Csonka Miklós tart. tizedes 6. sz. Soroksár s. Csurosin Milos pót. 5. sz. Csurog s. Cefera István tart. 6. sz. Szibbaos s. Dobanovaeski Demeter gy. 7. sz. Káty s. Dobanovaeski Vilmir őrv. 11. sz. Káty s. Donner Mátyás tart. 6. sz. Kiskér s. Dzsudzár Mihály tart. 6. sz. Bácskeresztúr s. Eisinger Flórián tizedes 7. sz. Bácsujlak s. Ekrieh Mihály tizedes 5. sz. Osepel s. Erdélyan István gy. 11. sz. Kiszács s. Farkas József címz. szakaszv. 11. sz. Budapest s. Franyisics Vincz címz. szakv. 6. sz. Palona s. Frei Mihály tizedes 5. sz. Palánka s. Fihán János pót. 11. sz. Szépliget el. Fűlöp János őrv. 6. sz. Ujvidék s. Gasparovszki János gy. 11. sz. Bácsujfalu el. Gósz János gy. 11. sz. Dunacséb s. Grundt Márton címz. őrv. 11. sz. Cservenska s. Gyurgyev Miklós gy. 11. sz. Begecs s. Haag Jakab szakaszv. 11. sz.

Dunabökény s. Haller Adam szakaszv. 7. sz. Ujsóvá s. Hartivich Péter tizedes 5. sz. Kucora s. Heino Jakab pót. 6. sz. Okér s. Heller Pál gy. 5. sz. Bácsordas s. Hetzl Bálint gy. 11. sz. Báos s. Hoffmann János gy. 5. sz. a. Hűgl József gy. 5. sz. Militics s. Humbach János pót. 11. sz. Militics s. Ilcsik István gy. 5. sz. Bácsujfalu s. Ilty Milán gy. 11. sz. Dunagárdony s. Immerglück Izidor gy. 5. sz. Budapest s. Imrek János gy. 6. sz. Pincéd s. Isztrin Branko tart. 6. sz. Verbász s. Jokow Sándor gy. 11. sz. Csurog s. Jeftics Jovan gy. 5. sz. Begecs s. Jégel Ferenc gy. 5. sz. Dunabökény s. Jakov Pál pót. 5. sz. Zsablya s. Jócsits Péter gy. 5. sz. Ujvidék s. Jovanov Péter tart. 16. sz. Felsőköböl s. Jovin János gy. 11. sz. Boróc s. Juhász András gy. 6. sz. Ujvidék el. Kalalusz Márton szakaszv. 5. sz. Pomáz s. Kaltenecher Ferenc gy. 6. sz. Soroksár s. Kardelsis Andre gy. 7. sz. Kiszács fog. Kásovaki Dénes tart. 6. sz. Bácskeresztúr s. Katics Vince gy. 7. sz. Vajszka s. Kehl János tart. tizedes 6. sz. Pincéd s. Keller János Imre egyéves őnk. 11. sz. Budapest el. Kerács Demeter tart. 6. sz. Ujvidék el. Keravica Simon gy. 7. sz. Parrag fog. Kiss András gy. 11. sz. Karácsond s. Kisgéci János pót. 11. sz. Petrőcz el. Klein Samuel egyéves őnk. címz. tizedes 7. sz. Magyarország s. Klemm Péter gy. 11. sz. Vajszka s. Knorr Márton gy. 7. sz. Ófuttak s. Kollár András gy. I. gépfegyveroszt. Pincéd s. Kocsászki József pót. 11. sz. Kucora s. Kovács Szilveszter gy. 5. sz. Temerin s. Krajcsik Marton gy. 6. sz. Kiszács s. Kucsmás György gy. 11. sz. Kucora s. Kurcinak Mihály pót. Temerin el. Kusza János gy. 6. sz. Boldogasszonyfalu s. Lamli András gy. 5. sz. Szilberek s.

25. gyalogezred. Barkai János őrv. 13. sz. Pelső 1892. s. Benzoko András gy. 13. sz. Szabados 1887. s. Berki István dobos 16. sz. Magyargóc 1886. s. Blatnik András gy. 14. sz. 1885. el. Budács Ferenc tart. 16. sz. Gyetva 1887. s. Chaban János tart. 13. sz. Perkát 1883. s. Csernik Kálmán Lajos tiz. III. géposztály Négrádszentanna 1890. s. Csiampur András szakaszv. 16. sz. Garamkalási 1885. s. Cibulya István tart. szakaszv. 16. sz. Pocsony 1889. s. Dak István tart. tizedes 13. sz. Fesegő 1889. el. Derencsényi Zoltán tart. 14. sz. Rákottyás 1885. s. Dulai Mihály tart. őrv. 13. sz. Nagylősz 1885. s. Eck Rudolf gy. 14. sz. Salgátján 1890. s. Ferkó József gy. 14. sz. Rozsnyó 1888. s. Galkusz András őrv. 14. sz. Ponik 1890. s. Görczi Gábor tart. 16. sz. Felsőzellő 1888. megsebesült, Gonda (Cservenák) Tamás gyalogos 14. század Divénykuta 1890. s. Gondás János tart. 13. sz. Zólyommiklós 1886. s. Gyuros János tart. 16. sz. Felsősztrégova 1887. el. Háring János tart. 14. sz. Majorfalva 1885. sz. Harvicsák István pót. 16. sz. Lucska 1883. s. Hreska Ferenc József szakaszv. 15. sz. Ponikkóhó 1887. s. Hríonak György gyal. 13. sz. Hiznyó 1892. s. Hronecz József tart. 16. sz. Nagyszalatna 1887. s. Iván Samuel gyal. 13. sz. Felsőpercseny 1890. s. Jakuba Samuel gy. 13. sz. Málnapatak 1892. s. Jónás Pál tart. 16. sz. Hugyág 1887. el. Kazi István tart. 14. sz. Kürtabony 1881. s. Kosári Pál tart. 13. sz. Kisliberecs 1889. s. Kompacsak Miksa gy. 14. sz. Felsőszabadi 1892. s. Konapka György szakaszv. 14. sz. Hegykút 1890. s. Kulich Márton gy. 13. sz. Nagyócsa 1889. s. Kuzma György gy. 15. sz. Szőlőnye 1892. s. Kvak János gy. 14. sz. Málnapatak 1890. s. Lokota István gyalogos 14. század Gyetva 1892. sebesült. Legény András gy. 16. sz. Szőlőnye 1890. meghalt.

38. gyalogezred. Antal Imre őrv. el. Barna János szakaszv. s. Benkó Pál gy. s. Berecz Ferenc őrv. s. Bertalan Imre gy. s. Boris István gy. s. Csipak József gy. s. Damásdi József őrv. s. Dobozsi Samuel gy. s. Faul Simon gy. s. Fehér János gy. s. Gál Béla gy. s. Galász Imre gy. s. Gyenes Sándor gy. s. Ivics József tizedes s. Kis Zsigmond gy. el. Kisa János tizedes s. Kis István gy. el. Kőszegi István gy. s. Korsós András gy. s. Kreisz János gy. s. Lakos József gy. s. Lőrinc József gy. s.

44. gyalogezred: Batai János gyal. 1. sz. Karád 1890. sb. Berki Győző gyal. 1. sz. Felsőirag 1886. sb. Csernela Péter gyal. 6. sz. Háromfa 1890. sb. Knoll József szakaszvezető Szulok 1890. sb. Kovács Sándor gyal. 8. sz. Kisbajom 1890. sb.

69. gyalogezred: Baglyas János gyal. 10. sz. sb. Cseh I. János gyal. 9. száz. sb. Csősz István gyal. 9. száz. sb. Dózza István gyal. 9. száz. sb. Hercefeld Armin gyal. 9. száz. sb. Kiss József II. gyal. 9. száz. el. Kis Lajos gyal. 9. száz. sb. Kollin Fülöp egyéves őnkéntes, címzetes tizedes 9. száz. sb.

74. gyalogezred. Barta Károly gy. 16. sz. el. Barta László gy. 16. sz. s. Bartos Ferenc gy. 13. sz. s. Bauer József gy. 4. sz. s. Bém Rezső gy. 4. sz. s. Beranek József gy. 14. sz. s. Biem János gy. 4. sz. s. Bilek Ferenc gy. 15. sz. s. Buchár József gy. 13. sz. s. Budsky Ferenc pót. 11. sz. s. Braun Ferdinánd címz. őrv. 1. sz. s. Burkert József tiz. 3. sz. s. Burkert Rudolf tart. őrv. 3. sz. s. Capak Alajos tart. őrv. 3. sz. s. Drátski Ferenc gy. 4. sz. s.

86. gyalogezred. Bányai Gábor gy. 11. sz. s. Barna István gy. 12. sz. s. Bartusz Imro gy. 11. sz. s. Bergmann Mátyás őrv. 11. sz. s. Beslin Miklós gy. 11. sz. s. Besze Márton gy. 11. sz. el. Bodor Antal gy. 12. sz. s. Bosányi Pál gy. 11. sz. s. Bosnyák Alajos Eliás gy. 3. sz. s. Cselle Péter gy. 11. sz. s. Csikós Sándor gy. 11. sz. Halas s. Dömötö Mihály gy. 12. sz. s. Elek Pál gy. 12. sz. el. Farkas András gy. 3. sz. s. Ferber Ferdinánd tart. tizedes 11. sz. s. Gulics János tizedes 12. sz. s. Gyuresik István gy. 12. sz. s. Halasi Péter őrv. 11. sz. s. Hanyga Mihály gy. 11. sz. s. Harsányi Mihály gy. 11. sz. s. Hevér Tamás tart. tizedes 11. sz. s. Kasza Izidor gy. 12. sz. s. Kazinczi József gy. 12. sz. s. Kecskés Mihály gy. 12. sz. s. Kis József őrv. 12. sz. s. Kovács Imre gy. 11. sz. s. Kovács István gy. 11. sz. s. Kucsera József gy. 12. sz. el. Lőczy István gy. 12. sz. s.

14. huszárezred. Agyagos István tizedes 4. sz. el. Ari István husz. 5. sz. el. Babaroz István husz. 5. sz. 1892. s. Babinszki János tiz. 4. sz. el. Bagdi Viktor husz. 6. sz. s. Balog János husz. 5. sz. s. Balogh Antal husz. 4. sz. el. Balogh János husz. 4. sz. el. Balogh Mihály tiz. 4. sz. el. Barta Bertalan husz. 4. sz. el. Bonyei Antal husz. 6. sz. s. Biri Ferenc husz. 6. sz. s. Bodnár Sándor szakaszv. 4. sz. s. Bodó András husz. 4. sz. el. Brindcsák István tart. káplár 4. sz. el. Buoska János husz. 6. sz. s. Budai István husz. 4. sz. el. Brega József husz. 4. sz. s. Csatári Gedeon husz. 4. sz. el. Cseholnyai Mihály szakaszv. 4. sz. el. Csinos István husz. 4. sz. el. Csonka Miklós husz. 4. sz. s. Csucs János tart. tizedes 4. sz. el. Caga András husz. 5. sz. el. Dancsó Károly tart. huszár 4. sz. el. Deka Mihály husz. 5. sz. el. Demeter János husz. 6. sz. el. Dobránszki Pál husz. 5. sz. s. Dulai Gusztáv husz. 6. sz. s. Fábian János husz. 4. sz. el. Fekete Mihály husz. 4. sz. el. Fericsán Péter husz. 4. sz. el. Fila Péter husz. 4. sz. el. Gánosos András husz. 4. sz. el. Gazi Mihály husz. 4. sz. el. Gyurkó József husz. 4. sz. el. Harangi István tizedes 4. sz. el. Homoki János husz. 4. sz. el. Horváth Péter husz. 4. sz. el. Hudák Mihály tart. husz. 4. sz. el. Jári Lajos husz. 6. sz. s. Jarkó Pál husz. 5. sz. el. Jaskó István husz. 4. sz. el. Juhász Gyula szakaszv. 5. sz. s. Kántor Pál husz. 6. sz. s. Káplár János husz. 5. sz. s. Kelemen János tart. huszár 4. sz. el. Kerekes János husz. 6. sz. s. Kéri Benjamin tart. tizedes 4. sz. el. Kocsis István husz. 6. sz. s. Körn Miklós tizedes 4. sz. el. Kövesdi György husz. 6. sz. el. Kormány András husz. 4. sz. el. Korpás József husz. 4. sz. el. Kopányi János husz. 4. sz. el. Kramer Ferenc husz. 6. sz. s. Kumicsurik Károly husz. 6. sz. s. Lőrincz Mihály husz. 5. sz.

4 huszárezred. Balász Mihály husz. 5. sz. 1892. s. Balog IV. Sándor husz. 3. sz. Hódmezővásárhely 1890. el. Bannert Ignác szakv. 5. sz. s. Bordos Péter husz. 5. sz. Buziás 1890. s. Borka Antal őrv. 5. sz. Kiskirályhegyes 1888. el. Dávid Tamás husz. 4. sz. Nagymecseny 1891. el. Dömötö János címz. tizedes 6. sz. Ezyházkér 1892. el. Étes Sándor husz. 5. sz. Makó 1892. s. Fazekas András tizedes 5. sz. Szapárfalva 1893. s. Horváth Ferenc tizedes 5. sz. Nagykikinda el. Huszka Mihály husz. 5. sz. Úrményháza s. Katzenmayer J. husz. 5. sz. Szakálfalva 1892. el. Lajkó Tamás husz. 5. sz. Omor 1892. s.

30. honvéd gyalogezred. Bagó Lajos tiz. 11. sz. s. Bálint János őrv. 10. sz. Alpár s. Bárány Péter honv. 9. sz. s. Bayer Lajos honv. 12. sz. s. Beck András honv. 12. sz. s. Bekány Rezső honv. 11. sz. Kiskunmajsza s. Ben-

sics Márk honv. 9. sz. s. Bognár Péter honv. 9. sz. s. Chrenko Károly honv. 3. sz. Sósokt 1892. s. Cseszák István honv. 4. sz. Óbécse s. Csikós Béni honv. 11. sz. Halas s. Danosa János honv. 9. sz. s. Forgó István pótt. 10. sz. Kiskunfélegyháza s. Guttman József honv. 10. sz. Bajmok s. Hambalek Antal honv. 11. sz. Kerény s. Horváth Ferenc honv. 9. sz. Kiskunfélegyháza s. Horváth Menyhért honv. 9. sz. s. Juhász István honv. 9. sz. s. Kassy Sándor tizedes 11. sz. s. Kertész Béla tizedes 12. sz. s. Kis Lajos honv. 1. sz. s. Kocsi József tizedes 9. sz. s. Kocsis Lajos honv. 9. sz. Bajmok s. Kozla Lajos honv. 1. sz. s. Lantos Mihály honv. 12. sz. s. Listyevics Ferenc honv. 10. sz. Zombor s. Lónyánszky János 9. sz. Kiskőrös el.

3. debreceni népfőlközlő gyalogezred. Kádár Sándor népf. 5. sz. Hajduszovát 1878. el.

A lemergi harcok hősei.

(Roda-Roda vitéz katonáinkról. — Fördőhelyén van az új sajtóhadiszállás.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, szeptember 23.

Roda-Roda, a Neue Freie Presse haditudósítója a hadisajtószállásról a következő színes, érdekes cikket írja:

— Az északi harctérhez közellévő városkákban és községekben a munkás közérzet mindenütt kórházakat létesített. Épen itt, távol a forgalom zajától, legjobban érzi magát a sebesült katona. Hisz majdnem valamennyien idevalósiak.

Az iskola nagytermében, a fördő szállójában, vagy egy gyáros villájának ünnepi termében tarka társaságot hozott össze a sors Ausztria-Magyarország és Oroszország minden részéből.

Ezt a két orosz, mint könnyű sebesültet, hozták ide, már régen meggyógyultak, de a harc tüzeben mindketten megőrültek. „Pli“ (tűz) — ezt mormogja folyton az egyik, s közben hadonászik a kezével. Rémképeket lát, majd olyanokat, melyeket el tud mondani, majd olyanokat, melyek üldöznek. A háború előtt bizonyára intelligens, okos fiú volt és az örültség sem tudta az arcáról a szellem vonásait ellopni. A másik orosz buta, mint egy állat. Sohasem tudta, ki ellen harcol, vagy talán csak most nem tudja. Ha kérdezik, nem tud felelni.

Itt ez a káplár narancessárga hajtókéval erdélyi, a 64 esekből. Az ezred a tulajdonosának díszére válik. Auffenberg lovag a neve s a legénység kilenvenkilenc százaléka románul beszél. Ugy küzdöttek, mint az oroszoknak a gródeki erdőben, a második lemergi csatában, nagy veszteségeik voltak, de állták. A káplár elbeszéli, hogy egy magyar vadász vitte ki a rajonból és vezette a kötőzöhelyre. Nagyon szerette volna megmentőjének a nevét tudni, nem értették egymást. Ha a román azt kérdezte, „hogy hívnak, hogy hívnak barátom“, akkor a magyar karjára mutatott. Egy shrapnel golyó széttepte a vállát.

Jenő főherceg ezrede, a 41-esek, akik a lemergi jobbszárnyon álltak, egykor ezred-ünnepekkal ünneplik haditetteiket. Románok és rutének. A piemonti csatákban alapozta meg a rutén gyalogság a hírnevét. Most megújította. Huszjatinnál, Cortkovnál, Bucscánál, Monasztirciszkanál küzdöttek a negyvenesek, valamint Dél-Bukovinában és negyven vitézségi érmet szereztek.

Van egy toronymagasságu bosnyákom itt. Zamosenál shrapnel kapott, átszakította az öszszehajtott köpönyeget a tornisateren és átlukasztotta a bosnyákom tüdejét.

— Három napig voltunk ölkörében, reggeltől estéig és megint reggelig. Mindig visszatartottak bennünket. Negyedik reggel már megsokaltam a dolgot és nem hagytam magamnak többé mondani semmit. Felugrottam a rajonból és száz lépésnyire előresszaladtam. Nagyon dühös volt a kapitányom, az őrmesterem, hadnagyunk már nem volt. Ordított a kapitány:

— „Mi jut eszedbe, ki adott parancsot?“

— A Stéfán — felelik a többiek.

A Stéfán az én vagyok. Beszélhetett a kapitány, a század én utánam jött. Rohammal elfoglaltunk egy magaslatot és jobbról jöttek a virágos sapkájuk (tiroli landeshütők), mink a bajonettel, a virágosok pedig, mert rövid a fegyverük, a tusával ütöttek. Mint a nyulak, úgy futottak az oroszok. „Lóni“ — kiáltottam — de a kapitányom nem engedte, mert az oroszok megadták magukat. Magasra tartották a kezüket, mint a törökök, mikor imádkoznak és becsületesre mondom, lelőttem volna egy párat közülük, ha a kapitány nem nézett volna rám olyan szigorúan.

A kapitány odamegy az oroszokhoz és mond valamit a vezetőjüknek. Az orosz tiszt kihuzza a kardját és a lábai elé dobja. Beleszúr a patrontáskájába és a földre dobja a magazint. Azután a revolveréhez nyúl és — lelövi a kapitányomat. Mit gondol, mi történt? Előtettem a fegyveremet és az orosz kétszer pofonvágtam. Az őrmesterünk kettévágta az orosz tisztnek a fejét. Kár. Fel kellett volna akasztani a kutyát, amiért megölte a kapitányomat és az új köpönyegemet széjjelölte.

— Több, mint háromszáz oroszot fogtunk el, az én századom. Megolvastak bennünket és az oroszokat is. Azt mondta az őrmester ur.

— Fiuk, mindegyitekre két ellenség jut!

Én mindjárt kikerestem a magam két emberét, hogy el ne illan hassanak. Két hatalmas fekete fickó volt. Mohamedánok voltak. Hihetetlen, de mohamedánok voltak és a sapkájukon ellenző volt. Hallatlan, nekünk fezt kell viselnünk, ha katolikusok vagyunk is és Pesten meg Bécsben mindenki törököknek tart bennünket. Ez igazságtalan. A mi evangéliumunkban sehol se áll, hogy a sapkának ne legyen ellenzője. Ez a kóránban áll. Elvettem a mohamedán sapkáját és a fejébe nyomtam a fezemet.

Szerettem volna olyannal is beszélni, aki a második lemergi csatában Auffenberggel küzdött. Aki elmondta volna nekem, mit gondolt a sereg, amikor Auffenberg „Kehrtuch“-ot parancsolt és a trént a háta mögé dirigálta. Csak egy rezervistát találtam, aki ott volt, de ez épen egy ama számtalanok közül, aki mellett minden esemény értetlenül elmegy. Mint Tantalus a vízben állva, nem ihatik, úgy sokan térdig gázolnak a torlódó eseményekben és egy esepet sem élveznek belőlük. Hazajönnek a háborúból olyan szegényen, mint ahogy elmentek oda.

Minden sebesült azt mondja, ha nem lenne shrapnel, akkor az egész nagy háború gyerekjáték volna. Az orosz gyalogság, bárhol találkoznak is vele, már órák, már napok óta a feje bubjáiig be van ásva. Még a fejüket se mutatják, hanem a levegőbe lógnak, mert a gyalogsági golyó inkább a távol álló tartalékjainkat, mint a közelebbi rajvonainkat bolygatja. Szívesen elfogatják magukat. A mieink inkább meghalnak, de nem akarnak ellenség kezébe kerülni. A kozákokról egyáltalában nem beszélnek a sebesültek. Azt mondják, hogy legtöbbször csak a hátukat látták. A kozáktól csak a galíciai lakosság fél.

Agyonlőtt szerb kém.

(Visszatérnek Kevevára lakói. — Halálra ítélt hazaáruló asszony.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Temesvár, szeptember 23.

Az Alduna mentén teljesen helyreállott a rend és nyugalom, szerb katonának se hirtelen se hamva, sőt csapataink már erősen nyomulnak előre Szerbia földjén megsemmisítő csapatokat mérve a vakmerő ellenségre.

A dunamenti állapotokról most számol be a Kevevára című hetilap, amelynek múlt vasárnapi száma nem jelent meg, mert a múlt héten Kevevára sem volt Kevevárán. A hivatalos Kevevára Alibunáron volt, a nem hivatalos pedig szerte a hazában.

Most szállingózik részletekben haza, a járásbíróság bírái még nem érkeztek meg és minden nap újabb és újabb régi ismerősöket lehet vizsgálni. Kijelenti a lap, hogy Kevevár közönsége, amely Kevevára bombázását pártól ezelőtt vitéz nyugalommal és lelkes kedélyességgel élte végig és amely község állandó ágyuszó mellett élve és a bombázás veszélyének állandón kitéve, menekülésre sohasem gondolt, megfutamodással csak tévedésből, vagy rosszhiszeműen vádolható. Külön elismerés illeti meg Kevevára szerb ajku lakosságát, amelynek itthon maradt része ezen idő alatt a legsebben és testvériesen viselkedett. Nemesak rendszavarásnak híre-hamva nem volt, hanem a távollevők otthon hagyott vagyonának, jószágának gondozására, etetésére, itatására is kiterjed szerelő figyelmük.

A múlt héten a temesszigeti csendőrség kámkedésen érte Sztanojevics Lyubomir temesszigeti lakost, aki mellékesen csempészettel is foglalkozott. E hó tizennegyedikén este tíz órakor Sztanojevicsot meglepték, amikor a temesszigeti sziget és a Szerbiában fekvő Koztolác között eliszaposodott és a mostani alacsony vízállás mellett könnyen járható szűk Duna-ágon jött át gyalog egészen lucskosan. Csendőreink már várták és megállásra szólították fel, mire Sztanojevics futásnak eredt. Az erdős tájakon, sötét este lévén, majdnem sikerült elmenekülnie, mert a fák között csendőreink ismételtlen eredménytelenül lóttek utána, de hamarosan üldözőbe vették a menekülő és egy csendőrgolyó lateritette a kémkedő szerbet.

A kevevárai járásban különben számos letartóztatás történt különösen Homokbálványos és Homokos községekben, ahol a szerb betörési kísérlet hírére a szerb ajku lakosság egy része a községek kiürítésének ideje alatt hazafiatlanul viselkedett. Ezek elveszik megérdemelt méltó büntetésüket.

Tegnap este Homokbálványosról Temesvárra szállítottak katonai fedezet alatt egy negyvennyolc éves Kotru Stéfanné nevű asszonyt, akit a katonai parancsnokság halálra ítélt, mert e hó tizennegyedikén a szerb katonák betörésének hírére fehér zászlót tüzött ki a háza elé és az utcán hangosan kiáltozta:

— Éljen Péter szerb király!

A hazaáruló asszonyt beszállították a temesvári katonai hatóságokhoz.

GYÁSZROVAT.

Halálozás. P. Faragó András nyugalmazott magyar államvasúti kalauz szeptember 22-én este 8 órakor elhunyt. Temetése folyó hó 24-én délután három órakor lesz a Fábrián László-utca 1. számú házból.

Tengeralatti hadjárat az angol flotta ellen.

— Elsülyesztett cirkálók. — Ujabb veszteségeket szenved harc nélkül az angol hajóhad. — A francia földközi flotta demonstrációja az Adrián. —

Távirodalmi közlés.

Bécs—Berlin, szeptember 23.

Amikor a világháború kitört és abba Anglia beleavatkozott, talán mindenkinek azt várta, hogy a tenger őrása, a hadihajók százaival rendelkező félelmetes hatalom egyik megsemmisítő csapást a másik után fogja mérni ellenfelére. Ez a várakozás hiábavaló volt. Mint már azóta tudjuk — tengerészeti szakemberek megállapításából, az egyes tengeri csatározások beavatott kommentálásából — Németország a tengeri háborúra is felkészült, itt is készen álló, jól átgondolt tervekkel szállt szembe ellenségeivel. Az angol flotta mindent elkövetett, hogy nyílt tengeri ütközetbe csalja a német hajókat, meg-meg jelentek az angol cirkálók Helgoland látóhatárán és manővroztak, hogy a rettegett erejű parti ütegek védőkörzetéből kicsalogassák a német hajókat.

Németország admirálisai azonban nyugodtan maradtak és attól az egyetlen esettől eltekintve, amikor a német kiscirkálók és az angol erős cirkáló flottila összeütközött, nem is volt tengeri csata. Am ütközetek nélkül is egyre fogyatkozik, csökken a híres angol hajóhad ereje, hajóinak száma. A német admirálisok kiszámított tervvel dolgozik és ezt a haditervet röviden tengeralatti hadjáratnak nevezhetjük.

London, szeptember 23. (Rómán át.) A Reuter-ügynökség szeptember 22-én este 5 óra 8 perckor a következő jelentést adta ki: Az *Aboukir*, a *Hogue* és *Cressy* nevű angol cirkálókat az Északi-tengeren német tengeralattjáró naszádok elsülyesztették. A németek lövöldöztek az *Aboukir* cirkálót, amikor pedig a *Hogue* és a *Cressy* cirkálók az *Aboukir* segítségére siettek, a németek ezeket is torpedókkal lövöldöztek. A legénység jelentékeny részét egy cirkáló és egy torpedóuzó megmentette.

Berlin, szeptember 23. Londonban szeptember 22-én este 9 órakor a következő hivatalos kommunikét adták ki:

A német tengeralattjáró naszádok az északi tengeren az *Aboukir*, a *Hogue* és a *Cressy* nevű három angol páncélos cirkálót elsülyesztették. A legénység jelentékeny részét az elősiető angol hadihajók és hollandi gőzösök megmentették. Mint a Wolff-ügynökség hivatalos német helyről értesül, a hír német részről még nem erősíthető meg, mert a tengeralattjáró naszádok a nagy távolság következtében jelentést még nem tehettek. Más forrásból azonban úgy értesülünk, hogy az összeütközés szeptember 22-én reggel 6 és 8 óra között Hoekvanhollandtól husz tengeri mérföldnyire északnyugatra történt. Először az *Aboukir* találta egy német torpedó. — A *Flóra* holland gőzös 287 megmentett tengerészt Ymuldenbe vitt.

Az elsülyesztett cirkálók 1900-ban épültek. Egyenként 12.200 tonnásak. Felszerelésük: két 23.4, tizenkét 15 és tizenkét 7.6 milliméteres ágyú. Gépeik 21.000 lóerősek, legénységük 755 ember. (M. T. I.)

Berlin: (Táviroda, cenzurálva.) Hivatalosan megerősítik, hogy egy német tenger alatt járó hajó 3 angol páncélost, *Aboukir*t, *Hogue*t és *Cressy*t elsülyesztette. *Pathfinder* angol cirkálót is tengeralatti naszád sülyesztette el.

Az elsülyesztett angol hadihajók teljesen egy típusúak és egy gyorsaságban, mint nagyságban csak a legutóbbi években vízrebocsátott *Lion*-típusú cirkáló osztály áll fölöttük. A *Pathfinder* amelynek elsülyesztését elcsúszta tengeralatti aknáknak tulajdonították, csak kevésbé gyengébb felszerelésű és páncéltartó cirkáló osztályba tartozott. Miután kétségtelen, hogy a Helgoland melletti harcban a *Lion* típusú cirkálók közül is megsérült néhány és ismeretes, hogy a földközi tengeren a Goeben és Breslau, a keletafrikai vizeken pedig az *Emden* és *Königsberg* okoztak károkat angol hajóknak: megállapítható, hogy az angol flotta ereje már számottevően gyengébb, mint a háború elején volt, pedig tulajdonképpen nagy tengeri ütközetre még sor sem került.

Az elsülyesztett három angol páncélos cir-

A már ismert és rettegett német tengeralatti aknákon kívül a német hajóhad tengeralattjáró hajóinak jutott ebben a hadjáratban a legvakmerőbb és legkockázatosabb szerep. És a kis tengeralatti naszádok megfeleltek feladatuknak: a nyugodtan álló, ellenségnek még közellétét sem sejtő angol hajók egymásután merülnek el, egymásután dőlnek ki a csatasorból, amint a tenger tükre alatt óvatosan surranó, láthatatlan ellenség: a német „Unterseeboot” kilövi halálos torpedóját és eltűnik.

Rövid egymásutánban már négy — a jó klasszishoz tartozó és újabb rendszerű angol cirkáló lett áldozata ennek a harcmodornak és az angol flotta vesztesége nem csupán az elmerült hajókban van, hanem abban az izgatott rettegésben is, amely a legénységet és tisztikart egyaránt elfogja a titokzatos ellenséggel szemben. És ez a feszült hangulat — amely kezd hasonlítani ahhoz, amilyennel annak idején Rozsesztvenszky hajói uton jártak és már angol partoknál japán torpedóktól rettegetek — ez a hangulat nő.

Az angol flottát ért újabb és súlyos veszteségről ezek a hírek érkeztek:

káló ezerhétszáz embert vesztett mert 2200 főnyi legénységükből csak 585 menekült meg.

Amíg az oceáni angol flotta szinte télen-ségre van kárhóztatva, addig a Földközi tengeren operáló egyesült francia és angol hajóraj időről időre az Adrián, a dalmát vizeken kísérletezik nyilvánvalóan a szándékkal, hogy a monarchia flottáját Pola hatalmasan megvédett közelségéből kicsalja. Ez a szándék nem sikerült, de másrészt az erőz, negyven hajóból álló francia-angol flotta sem merészkedett beljebb a Bocche di Cattaro külső szélére. Miután néhány nap előtt Zakynthosban és Korfuban erőszakkal fűtőszert és vizet vettek fel, ismét megjelentek a catterói öböl előfokánál. A hivatalos jelentés erről a következőket tudatja:

Budapest. A francia flotta szombaton délelőtt megjelent a Bocche di Cattaro előtt. Legnagyobb ágyúiból egy órán át bombázta a bejárat erődeit. Háromszor talált, egy tüzer megsebesült. Ezután a flotta, amely negyven egységből állott, Lissa felé hajózott és ott a szemafor-állomást, világító tornyot ágyuzta. Két ember megsebesült, kár jelentéktelen. A flotta délutánig operált a lissai vizeken, azután délnyugati irányban elhajózott, de visszavonulásnál még bombázta pelagosi világítótornyot. (Táviroda, cenzurálva.)

A Bocche di Cattaro bejáratát biztosító erődök közül a Punta di Ostroi erődöt már multkor exkurziójánál bombázta a francia flotta — nem sokkal több eredménnyel, mint most. A lissai világítótorony és szemaforállomás bombázása és a pelagosi világítótorony megrongálása alig nevezhető haditénynek. Lissa a kisebb dalmát szigetek közé tartozik, nevezetessé csak *Tegethoff* admirálisnak az olasz hajóhadon aratott győzelme tette. Világítótorony a Spalatóba tartó hajóknak jelezte az utat, miután a partí szigetek közül Lissa fekszik leginkább nyugatra benn az Adriában. A pelagosi világító torony a dalmát szigetek déli határát mutatja és a csaknem lakatlan szigetnek egyetlen állandó lakott helye.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A Hadsereg legújabb száma bámulatra méltó díszes kiállításban, érdekes, mondhatni szenzációt keltő tartalommal jelent meg. A legutóbbi hetek és napok eseményeit nem csak írásban, de képekben is bemutatja. Látszik, hogy a lap szerkesztősége jól elkészült a háborúra, mert ami aktuális, azt mind bemutatja. Így a többek közt minden osztrák-magyar, angol és német hadihajót, melynek a mostani küzdelemben szerepe volt. Kitérő források alapján van egybeállítva a nagy háborúnak minden fontosabb eseménye. Értékes katonai cikket találunk a füzetben Piloň Jenő századostól, a kitérő katonai íróktól. A lap kapható minden könyvkereskedésben. Egy szám ára 60 fillér.

* Harctéri felvételek az Apollóban. Akár csak tegnap, ma is beláthatatlan embertömeg hullámozott egész estén át az Apolló-színház előtt. A színház pénztárát állandó embergyűrű vette körül s a nézőtérén utolsó helyen zsúfolásig megtöltötte minden előadáson a publikum, amely hazafias demonstrációkkal kísérte ma is a harcoló fölvételeket. Amikor ősz uralkodónak glóriás alakja jelenik meg a vászonlapon, egotverő tapsorkán viharzik át a nézőtérén, miutna dicsőséges királyunknak nemcsak az árnyalakja, hanem maga állana előttünk. A közönség nem tudott betelni ma sem a belga harctér érdekes fölvételeivel. A németek 42 centiméteres mozsarának rettentő pusztítása egyszerűen megrendítő. Mint a filmen láthatjuk, a belga erődítmények beton s acélfalait is romhalmazzá lőtték vele a németek. A francia hadifegyver szállítása s Brüsszel elfoglalása színes látványt nyújt. Az Apolló igazgatósága megismétli ezt a kérelmét, hogy a közönség a tolokadás elkerülése végett előre váltsa meg a jegyét, a páholyokat pedig lehetőleg mihamarabb foglalassa le.

* „Shylock, a krakkói bankár” közkívánatra legközelebb az Urániában.

* Európa és egyes államok háboru-térképei Kerpelnél kaphatók.

Hazugságokkal csendesítik az angol közvéleményt.

— Szerb és orosz hadak egyesülése — Budapestnél. — Mesék a német tengeralattjárók elpusztításáról. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Budapest, szeptember 23.

A legnagyobb angol lap a Times szeptember 16-iki száma fényes bizonyossága annak, hogy a háború, amely annyi mindent megváltoztat, a komoly, megbízható, világhíres angol lapból is valóságos élclapot faragott. Messze földön nevezetes volt a Times arról, hogy hasábjaira csak olyan értesülések kerülhetnek, amelyeknek megbízhatóságához szó nem férhet. A szeptember 16-iki száma hemzseg a hazug hírektől. Amellett, hogy valótlanok ezek a hírek, mulatságosak is.

A humorukat azonban az angolok nem érzik meg majd, mert ők szentül elhiszik minden sorát. Csak mi, akik például tudjuk, hogy Magyarország területén egyetlen szerb és orosz sinosen: csak mi tudunk azon a híren mosolyogni, hogy a szerb és orosz hadak Budapest környékén egyesülni készülnek. Ennek a hírek különben ez a címe: „Még egy szerb győzelem; a legvéresebb csata.” Bevezetékben el van benne mondva, hogy a szerbek ezörrnyü nagy győzelmeket arattak a monarchia hadseregén.

— Különösen a szerbek szuronyrohamának nem tudnak a magyar és osztrák bakák ellentállani! — mondja a tudósítás ártatlan zéppel.

Azután ugyanilyen komolysággal így folytatja:

— A szerb hadsereg legközelebb Zimony felől Budapest felé fog előrenyomulni. Legalább is 150,000 szerb van most magyar területen. Ennek a hadseregnek nem tudnak ellentállani. Az osztrákok lázasán készülődnek a védekezésre. Mind amellet már nagyon rövid időn belül várható, hogy a szerb hadsereg Budapest tájékán egyesülni fog az orosz hadsereggel.

Ezután leír soha meg nem történt csatákat, amelyeket mind a szerbek nyertek meg. A monarchia annyi katonát és ágyut vesztett el, amennyi katonája és ágyuja soha nem is volt. Néhány ezer ágyúval és néhány százezer emberrel fél óra alatt végeznek a szerbek a Times szeptember 16-iki számában.

Epen ilyen kacagtató a Times citálta newforki Evening Post is. Ez az amerikai lap ezt írja:

— A Marne melletti csata a germán militarizmustól mentette meg a világot. Most már bizonyos, hogy Franciaország és Anglia letiporják a német hadsereget. Csak attól kell félni, hogy Angliát és Franciaországot kísértetbe hozza a siker s majd tulságosan nagy veszteséget és megaláztatást mérnek Németországra. Azért már most kell figyelmeztetni a győzöket, hogy Németország tulságos megaláztatása és elnyomása bűn lenne a civilizáció ellen is. Németország leveretése után nem szabad elfelejteni, mivel tartozik germán erényeknek és munkáknak.

Azt hisszük, meg lehet nyugtatni az amerikai ujságot: Németországot nem fogják tulságosan megaláztatni a győzők.

Mesékkel leplezik azonban az angolok a letagadhatatlan veszteségeket is. Szeptember 6-án sülyedt el az angol Pathfinder cirkáló, amelyet felderítő szolgáltra használtak a az angolok még most is egyre azon tanakodnak,

mikép érte flottájukat ez a szerencsétlenség. Eleinte német aknának tulajdonították a katasztrófát, de amikor meggyőződtek róla, hogy maguk a német tengerészeti szakkörök is azal magyarul a Pathfinder elsülyedését, hogy egy kóbor aknára futott — azóta a ravasz angolok nem akarnak hinni ebben a magyarázatban. Nem akarják és nem tudják elhinni, hogy lehetnek emberek és így például ezek a szörrnyü németek is, akik — igazat mondjanak.

Másik magyarázatot kellett tehát keresniök és találtak is nevezetesen azt, hogy a „Pathfinder“-t német tengeralattjáró naszádnak a torpedója küldötte a tengerfenékre. Igaz, hogy ezzel még nagyobb problémát vetettek föl, még pedig azt, hogy mikép távozhatott el a német tengeralattjáró operációs bázisától teljes 400 tengeri mérföldnyire. Ugyanis ily messzeségben pusztult el a „Pathfinder“ a legközelebb eső német hadi kikötőtől. Ha igaz, amit maguk az angolok erősítgetnek, akkor a német tengeralattjárók oly félelmetes hatalmat képviselnek, amely mellett az egész irtózatoss angol flotta valóságos — gyerekjáték.

Az angol szakírók vergődése azonban csak akkor kezdődött igazán, amikor megállapították, hogy a Pathfinder tengeralattjáró pusztította el. Mi lett ebből a törékeny, bár vakmerő kicsi jószágból? — kérdezte izgatottan és fenyegetőzve az egész angol közvélemény, amely már attól is hideglőlős lesz, ha csak gondol a németekre. A választ a fogas kérdésre a Scotsman nevü tengerészeti lap adja meg a következő együgyü mesében:

Jó forrásból közlik, hogy azt az ellenséges tengeralattjárót, amely a Pathfinderet elsülyesztette, az elmúlt szerdán sikerült megtalálni. Amikor a német hajó észrevette, hogy több angol cirkáló fölfedezte, hirtelen a víz alá merült és nagy türelemmel igen hosszú ideig ott is maradt, várva az alkalmas pillanatot, a mikor ismét a víz színére jöhet. Am tévedés csuszott a számításába, mert amikor a háta és a kitornyosuló része felbukkant, épen az angol hadihajók között volt, amelyek abban a másodpercben már célba is vették ágyúikkal. A halálraítelt német hajó ilyenformán hét angol cirkáló golyóinak a záporába jutott. Tíz másodperc alatt hét lövés érte különböző oldalról a vékonypancélzatú naszádot, amely azonnal elmerült.

Igy szól a „Scotsman“ Ime, amelyhez szinte fölösleges is hozzátenni, hogy mese, kitalálás az angol nép megnyugtására. Az a német tengeralattjáró, amely sok száz kilométert tett meg a vizek mélyén, hogy kijelölt áldozatát megfurja és elsülyessze, nem dobja oda magát kész prédának az angol ágyúk csöve elé. És a németek nem tévednek a számításaikban.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 257
Szerkesztőség (csak éjjel használható mellékállomás)	— — — — 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— — 151
Nyomda	— — — — 151

A mi orosz tisztünk.

(A lobbanékony aradi kapitány.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 23.

Az aradi román szeminárium környékén levő utcákban élénk föltűnést keltett ma délebb az az elegáns megjelenésü, széles vállu szőke katonatiszt, aki egy magyar közlegény kíséretében vonult be a szeminárium kerijébe. A tiszt idegen uniformist viselt, sötét zöld, derékon alul érő bluzt két sor gombbal és lapos szürke sapkával, amelynek nagy ellenzője van. Az emberek általában orosz tisztnek nézték. Az idegen egyenruhájú katonatiszt, aki természetesen kard nélkül jelent meg, egy aradi fiatal orvosnövendéket keresett, aki a szemináriumban levő könnyebb sebesülteket szokta ellenőrizni ilyen időtájban. Az orosz uniformisu férfi, aki a várbeli kórházban tartózkodik, azért ragaszkodik annyira a fiatal orvosnövendékhez, mert amikor egy héttel ezelőtt könnyü lábsebével Aradra szállították, ő kötözte be s ezzel a kötözéssel igen meg volt elégedve.

A főntebb vázolt tényeket többen közölték ma szerkesztőségünkkel s mi utánajártunk annak: ki a szóban levő ellenséges tiszt és mi módon került magyar fogságba? Megtudtuk, hogy a neve: Jedanekiev Leó és az orosz 27. gyalogezred kapitánya. Az ezrede Cholmban állomásozik. Ő a galíciai Robotinnál sebesült meg, amikor a jobb combjába, a térde fölött kapott egy császári és királyi golyót az egyik magyar ezred katonájának puskájából. A kapitány nem tud másképen, mint oroszul s ha a katonai hatóság nagytükán érintkezni akar vele, kénytelen segítségül hívni az aradmegyei közkórházban fekvő Toncsák Béla tót származásu katonáukat, akinek a beszédét az orosz jól megérti. Jedanekiev Leó e hó 16-án került Aradra, de előbb már a przemisli kórházban feküdt néhány napig. Amikor Aradra érkezett, egy román származásu orvosnövendéket küldtek be hozzá, akinek előzőkeny modora rendkívül megtetszett a kapitánynak. Ugyancsak némajelekkal tudott érintkezni az orvosnövendékekkel, de azért így is kifejezte nagy megelégedettségét. A tót Toncsák segélyével azután a katonai hatóság megértette vele, hogy hadifogoly, de azért ha korrektül viselkedik, úgy érezheti magát, mint otthon. Amióta lábadozik, a vár alléjában sétákat tehet, persze katonai kísérettel. Ugyancsak megengedték neki, hogy a román szemináriumhoz, ha kívánja, naponta elsetálhat, mert ott érintkezhetik az őt kezelő orvosnövendékekkel. De ha óhajtja, a fiatal medikus kijár hozzá a várba is.

Tegnap, amikor sétára indult, kedves kis kalandja támadt. Egy aradi fiatal urí leány, akinek a bátyja a galíciai haretéren van, be ment a várba az anyjával, hogy érdeklődjék bátyja sorsa iránt, mert a fiu hetek óta nem írt. A vár kapujában találkozott az orosz tiszttel, aki mélyen a szemébe pillantott a szép kisasszonynak. A hölgy megkérdezte a kapitányt kíséret katonától:

— Ki ez a különös ember?

— Egy muszka kapitány — felelte a magyar fiu s mély megvetéssel pillantott a kissé bicegő orosz tiszt felé.

Jedanekiev pár lépés után megállott és hosszasan nézett a feltűnően bájos arcú, kék szemü urileány felé. Azután a jobb kezét a szivére szorította s szelid mosollyal sutogott valamit. A szokatlan egyenruha arra készítette az anyjával levő urileányt, hogy megálljon és az oroszot nézze. A sebesült tiszt ebből arra következtetett, hogy ő is rokonszenves a ma-

gyar hölgynek. Bátorságot merített ebből. Le-
huzta gyémánt köves gyűrűjét, azután a her-
vadó mezei virágokból letépett néhányat és a
gyűrűt meg a virágot átadta a katonának.
Néma jelekkel azt mutogatta, hogy vigye el a
baka azokat a fiatal magyar hölgynek. De a
katona elutasította magától a megbízatást.

— Nem tágitok mellőle — mondta szinte
kiabálva — engem nem csap be a muszka, töl-
lem ugyan nem szökik meg.

Szerencse a háboruban.

(A megsebesült aradi tiszt arany órája.)

Az Aradi Közlöny tudócsitójától.

Arad, szeptember 23.

Elhidegült a vér az ember testében olvas-
tára azoknak a tudósítócoknak, a melyek hű
realitással írják le azokat a csatákat, a tá-
jakat, ahol most millió és millió ember küzd.
Megáll az ember szeme, megmerevedik az em-
ber nézése, ha pillantást vett egy illusztrációra,
a mely a leírásnál is lábben, beszédesebben
tárja elénk a csatát — csendéletét. Csend a
csata után. A hullák, az elesett katonák holt-
testei, a kimúlt lovak, az eldobott felszerelések,
a fegyverek, összetört kosok, felfordított mu-
niciós szekerek némák. Valahol a háttérből
sötét alakok kuszának elő. A csatátér hiénái,
akik halottakat jönnek rabolni. Bejárják a pus-
tulás gyászos országát és a mit meghagyott a
halál anyaga, azt ők viszik el. Ismert képek és
jelenetek ezek. A harcúterem csak ezeknek az
emberbőrbe öltözött sakáloknek van keresni
valójuk. Mert amit a hőz katona a harcúterem
elveszít, az élete és ingóságai, azokról a had-
vezetőség már lemondott. A modern háboru
olyan óriási területen játszódik le, hogy a ha-
lottak eltemetése is nagy gondot ad és a ka-
tona elveszített, vagy elhanyagolt tárgyai ott pusztul-
nak el a vérről áztatott mezőkön, mert nincs,
aki összegyűjtse. Az ellenségeink nemcsak vi-
tézeink hadsorát, hanem az egészségügyi in-
tázmeényeinket is shrapnell esővel borítják és
ezért a harcúterem mögötti szolgálót nehézségeit
nem fokozzák azzal, hogy az elhagyott tárgya-
kat összeszedessék. A csapatok tovább vonul-
nak, a csatátér magára marad.

A mostani csaták, a fegyverek technikája
miatt különben is fedezékek mögött és leg-
többször erdős vidéken viharznak le. Ami
egyszer ott maradt, azt többé élő lény meg
nem találja, mert erdőbe kis csapat be se vo-
nulhat, minthogy meglepetésből álbujt, sőt
fákra felbujt ellenség meglepetésétől kell tar-
tania.

Ezek a mellékes körülmények is a háboru
berzalmához tartoznak. A hadvezetőség ko-
molyan számításba is veszi az ilyen anyagi
veszteségeket és idejekorán gondoskodik a pótlá-
ról. A katona-humor ismer béke idején
is veszteségeket. A „vizir lénia” elszokott
voszni, ha otthonról egypár koronát kell kérni,
na „in die Balano” el szokott törni és meg kell
csuklaltatni, ami szintén nem megy költség
nélkül és ezt is az öregek küldik meg ha-
záról.

Azonban, hogy még a háboruban is tör-
tőjenek ehhez hasonló esodások, azt senki
se hionó el. Hogy a háboruban elveszett érték-
tárgyat a csata után két héttel ugyanazon a
helyen, ahol elveszett, meglepésesen találni, azt
hiába erősítgetjük, mert hihetetlennek hang-
zik. Aranyóra és arany lánc, amelyet egyik
megsebesült tiszt az erdőben elhagyott, ismét
az ő birtokába jusszon a háborus krónika fel-
jegyzésre méltó epizódjának mondható és így
jól meg maga az az aradi hadnagy is, akivel
ez a furcsa dolog meglőrtént és megrita haza
— az ékszerészének. A montenogói határról
jött a levél, amelyet az aradi rendőség egyik
fiatal, szimpatikus tisztviselője küldött, aki most
egyenruhában teljesíti kötelességét a hazairánt.

Tisztelt jó Uram! Épen 7 hete, hogy

Aradról eljöttünk — írja — s azóta sok min-
den történt a világon, de még itt is, ami szik-
lás vidékünkön. En négy útközben vettem
részét, a negyedik útközben második napján azon-
ban egy felettünk felrobant shrapnel egy go-
lyója belyukasztotta egy kicsit a koponyámat.
Most már hála Istennek gyógyulok lassan, de
biztosan.

Érdemes megemlítenem, hogy az augusz-
tus 13—15-iki útközbenünk alatt egy monte-
negrói erdőben elvesztettem szép aranylánc-
mat s órámat. (Ugy-e? hogy lehet háboruba
ilyen finom dologgal jönni.) És képzelje, mi
történt? Az az erdő természetesen azóta a
mienk, — már ut is van rajta, s minden nap
átvonul ott trénnük, amint életet stb. visz
fel az ott levő katonáinknak. *S egy legényünk
a 13-ik századtól szept. 1-én megtalálta órá-
mat s láncomat ezen erdőben, most már itt
van az én zsebembe. Hát ez csoda!*

Itt különben elég csendes a környék s
mindnyájan egyik szemünkkel Galiciát, a má-
sikkal Páris környékét nézzük szívszorogva.
Sok üdvözlőt küld igaz híve.

Magyarok az idegen légióban

(Az élet hajótöröttei. — Az aradi asz-
talooségéd.)

Az Aradi Közlöny tudócsitójától.

Arad, szeptember 23.

Egy szepesi fiu még jóval a háboru előtt ki-
ment Franciaországba s Belfortban jelentkezett az
idegen légióba való felvételre. Természetesen be-
sorozták s a fiatalember nemsokára eljutott Ame-
rikába, ahol az idegen légió első ezredébe oca-
tották be. A fiatalember — Magyarországon ta-
nító volt — a napokban igen érdekes levelet írt
egy barátjának, amelyből a következő részeket
közöljük:

...Zsolnától Belfortig egyfolytában ré-
szeg voltam, máskülönbén nem értem volna ide
coha. A katonaozvos és egy polgári orvos alapo-
san megvizsgált. Semmiféle igazolást, vagy okira-
tot nem kívántak tőlem és még ma sem tudom,
hogy hol és mikor írtam alá a szerződést. Az esti
vonattal már Marseillebe küldtek minden kíséret
nélkül. *Ezt az utat is részegen tettem meg.*
Abszintot ittam minden nagyobb állomáson, azután
csak Marseilleben ébredtem fel arra, hogy egy
francia káplár ráncigál. Egy erődbe kísért, ahol
kantin is volt és benne abszintot mértek. Pénzem
elfogytával, ruhát cseréltem a hazatérőben lévő
legionerekkel. Alig 3—4 frankot fizettek érte.

Csak arra emlékszem astán, hogy irtózatot
vihar tombolt, mikor a hajóra szállítottak. A ten-
geri utazást mámorosan átaludtam és csak Oran-
ban tértem némileg magamhoz, amikor is sikerült
a cipőmet eladni. Azután már nem volt semmim.
Kijósámodtam, és észrevetttem, hogy rongyos va-
gyok. Kék daróc ruhában és lyukas cipőben vol-
tam. Egyetlen régi ruhadarabom volt még: a fe-
hér mellényem. Kék daróc ruha, tengerész sapka,
lyukas baktancs és — fehér béli mellény! ...
Osodálkozva állapítottam meg, hogy lezúzóttam a
legioner nivóig, sőt talán ennél is mélyebbre,
ahonnan már nincs többé visszatérés. Ekkor
apróbb munkákat kellett végeznem: gyomláni,
öntözni, söpörni. És ime nem tiltakoztam, sőt bol-
dog voltam, mikor dolgozhattam. Megjött az ál-
nom, az ótvágyam, az élelkedvem. Addig szóra
sem érdekesültem jövendő bajtársaimat, most
már sokat beszéltem a németekkel és két osh
komával. Nyolc napig időztünk Oranban. Az utolsó
napon már elsorult a szívem, mikor arra gon-
doltam, hogy nemsokára itt kell hagynom a kedves
kertet. Ekkor egy osh ezal az izennettel jött, hogy
egy honfitársam keres. Szinte megkövültem erre
a hírre.

Ki lehet, mit akar, honnan tudja, hogy itt va-
gyok? Szinte azt akartam már mondani, hogy
semmi közöm hozzá hagyjon békét, a mikor a

oosh azt mondta, hogy ez csak egy volt legioner,
aki most hasznavehetetlen visszaküldték. Fa-
tal, alig 18 éves gyerek volt, aki tökéletesen be-
szólt magyarul, németül, franciául és angolul; azt
azonban rögtön észrevetttem, hogy nagyon szánit
a műveltsége. Később megtudtam, hogy pincér (s
az egyik budapesti főiskola portásának a fia. Egy
rendkívül kellemes hírrel lepott meg. Bel-Abbot-
ban (teljes neve és kiejtése: Szidi-bel Abbés) ti-
zennégy magyart találtak. *En leszok a tizenötö-
dik magyar az első ezredben.* (Ézenkívül még
egy ezrede van az idegen légióknak.) A legnagyobb
örömmel indultam déiben Bel-Abbesbe.

Mikor a kazárnya kapujánál voltunk, érdek-
lődtt egyik honfi:
— Magyar nincs? — kiáltotta.
— De van! — feleltem.
Azonban egyenesen a fürdőbe kellett men-
nünk és a fürdés után inget, fehér nadrágot és
fehér munkaszubbonyt kaptunk. Vacsora után el-
adtuk a polgári holminkat és természetesen, hogy az
arat folyókonnyá tettük a kantinban. Összejöttünk
mind a tizenötven magyarok és bár alig négy deci
bor jutott mindegyikünkre, mégis felejthetetlenül
jól mulattunk. Beszélgettünk, vigasztaltuk egymást,
végül daloltunk.

A légió első ezredének magyarjai: *Króosy
Ferenc*, 35 év körüli volt jogász, soproni fiu. Sic-
relmi családias hozta ide. *Gály Zsolt*, 26 éves,
volt vándorszínész. Apját meglotta és félénében
jött ide. *Riesz István*, 28 éves, kereskedelmi érett-
ségi telt, tartalékos honvédhadnagy. Volt vándor-
színész is, apja kereskedő volt, állásnélküliség
hozta ide telen, mert azt hitte, hogy itt nem fog
fájni soha. *Deák Dező*, 20 éves, pesti suharc.
Sikkasztás miatt jött ide. *Lehror Árpád*, 19 éves,
foglalkozásnélküli, kedves pesti fiu. Svihátsági
miatt jött ide. *Mayer József*, 34 éves, aradi asz-
talooségéd. Nagyon kedves, becsületos gyerek.
Franciaországba gyalogolt, de nem tudott markát
kapni, a légióba jött. *Papp Lajos*, 28 éves pa-
rasztiu. *Ramiszavlyevics János*, 23 éves, bács-
kai szerb fiu. Könyvelő volt és valamit hibáson
könyvelt el, azért van itt. Nem kiválóan magyar
érezelmű. *Lakics Mihály*, 34 éves, gépész. A mun-
kanélküliség hozta ide. Már nagyon sokat felejtett
anyanyelvéből, németül jobban beszél. *Lupas Mik-
lós*, 22 éves, erdélyi román cipész. Csak törvo
beszéli a magyar nyelvet, de magyar érezelmű.
Nitschhelm Ottó, 26 éves, elzászi születésű mol-
nár. Kilenc évig dolgozott egy budapesti malom-
ban és magyar állampolgárrá lett. *Schlecker
Lajos*, 28 éves, munkási aszó fiu. Nagyon ve-
szekedő. *Linder Ernő*, 42 éves, tönkrement bács-
kai kereskedő, kilenc nyelvet beszél. *Böde Imre*,
24 éves, baranyai óras. Nagyon csendes és jó ivó.

Lakics és Linder négy-négy, Mayer három,
Böde és Króosy két-két évig volt már itt. A többi
mind az első évet taposta. Minden este összejöt-
tünk a kazárnyaudvar padjain. Beszélgettünk, da-
lottunk. Sok szó esett a szökésről is, de ez még
nem volt komoly dolog.

A levél ezután leírja Bel-Abbes és Oran vá-
rosait, majd a legionerek kiképzési módját mondja
el. Természetesen, hogy amikor a levél íródott, Af-
rikába még a híre sem jutott el annak, hogy
Európában készül valami, de azóta már francia
földön is a németek ellen viszik harora kényze-
ritve az idegen légiót és magyarjait.

A német centrum sikerrel nyomul.

(Reims a francia és német tüzérség harcának közepén. — Százezer embert áldoztak föl a franciák Páris előtt. — A belga király Londonban.)

Távíráti tudósítás.

Budapest—Bécs—Berlin, szeptember 23.

A német-francia hadszíntér az immár tizenötödik napja folyó harcokban *határozottan a német hadak előnyére valló fordulat kékét mutatja.* A mintegy három napja megkezdett német offenzíva eddigi eredménye, hogy a német centrumban álló csapatok Reims északi oldalának közvetlen közelében két erős francia pozíciót elfoglaltak, ami annak a jele, hogy a német közép erőteljes lökésekkel jut előre. S ezzel egyidejűleg meglepetést keltő haditény, hogy a bajor trónörökös hadserege, mely a keleti front Metz-Nancy vonalán állott eddig, Toul-tól északra, eredményes előrenyomulásban bukkan elő.

A francia-német hadszíntéren folyó küzdelem elhúzódása természetes. A több mint kétszáz, illetve a keleti fronttal több mint négy-száz kilométer hosszú fronton elhelyezkedett erők mozgása a napokon át szakadó esőben, a terep egyébkénti nehézségei s a nagy tüzérségi park mellett, lassan mohat csak végbe. Nem is említve a bamarosan elfogyasztott lőszer pótlásának nehézségei által teremtett kényszerű szüneteket.

Mindkét fél frontja eddig legalább egyetlen hosszú egyenes arcvonal s miután az átkarolás ideje — úgy látszik — még nem érkezett el. Pedig hogy mennyire ezt tartja a legfontosabbnak a döntést célzó hadvezetés, annak bizonyossága, a mostani küzdelem is. A franciák egyre erősített balszárnyukkal ismételt megkísérelték a Páristól északkeletre álló német jobbszárnyat átkaroló támadással benyomni. Miután pedig ez nem sikerült, egyéb pontokon kísérleteztek az áttöréssel. Ez sem sikerült. Sőt azzal, hogy a német hadvezetés a centrumot Reimstől északra vette vissza, a franciák átkaroló szándéka a helyzeti állásában német átkarolássá kezd alakulni.

A német hadsereg mérhetetlenül nehéz és nagy feladatokat oldott meg már eddig is és nehéz feladatok várakoznak még reá. A francia angol hadvezetőségben pedig — úgy látszik — gyökeret vert az a meggyőződés, hogy a Maas és Oise között dől el esetleg az egész hadjárat sorsa. Ezért az összes rendelkezésre álló tartalékjaikat harobavetették, hogy megállítsák az offenzív szellemű német hadseregeket. Ez a szándékuk eddig minden erőfeszítés dacára sem sikerült, s így jogunk van azt remélni, hogy a milliányi hadak között folyó küzdelem a német-francia hadszíntéren szövetségösünk döntő győzelmével fog végződni.

A németek urai a keleti frontnak.

Előkelő katonai szakértő így ismerteti a német-francia harcokról helyzetet:

A harc középpontjában most Reims városa áll. A város elleni előnyomulásban a németek elfoglalták Craonelle városzerű magaslatait és Betheny helységeit. Ez utóbbi már csak három kilométernyire van Reimstől, szóval a német csapatok már jelentékenyen megközelítették a várost.

Craonelle városzerű magaslatai igen erős állások s ha természetből nyert erőssége dacára is megvívják a német csapatok, ez nagy bátorságuknak s kimagasló tettorejüknek jele.

Betheny már az erődítési gyűrűn belül

van, ez is bizonyítja, hogy az erődítéseknek modern háboruban már nincs nagy jelentőségük.

Inkább, mint valaha, számíthatunk ezek után a kitűnő eredmények után az ütközet kedvező kimenetelére.

A Verduntól délre fekvő záróerődök elleni támadás is előrehaladt. A záróerődök a Maas jobbpartjának egy fensikjén fekszenek, az ugynevezett Cote Lorraine-on. Ezek a magaslatok teljesen uralják az előttük fekvő egész síkságot s az összes utakat, míg a tulajdonképeni záróerődök hátrább, közvetlenül a Maas partján vannak. A plató keleti szélét a 8. francia hadtest szállta meg és védelmezte. Ez a hadtest is beásta és elsáncolta magát.

A záróerődök ellen keletről intézett támadásnak előbb a magaslatoknak birtokába kellett jutnia, mielőtt magához a művekhez érhetné volna. Nehéz feladat volt a síkságról a meredek magaslatot megtámadni, amelynek legfelsőbb szélét az ellenfél tartotta megszállva. Ezt a feladatot most már szerencsésen megoldottuk, a magaslati állások el vannak foglalva s most sor kerül magukra a záróerődökre.

Százezer embert vesztek a franciák Párisnál.

Berlin, szeptember 23. Rómából jelentik: A párisi nagy csata még napokig elhúzódhatik. A németek erősen elsáncolták magukat és sáncukat még dróthálóval is megerősítették. Űtegeik kitűnően el vannak rejtve. A franciák és angolok gyakran intőznek fronttámadást, amelyet azonban a németek mindannyiszor visszavernek. A Tribuna a franciák eddigi veszteségét a Páris körüli harcokban százezer főre becsüli. A francia hadsereg balszárnya teljesen verve van. Verdunt a német csapatok hevesen ágyúzzák és már is nagy sikereket értek el a várostromban. Párisban a sok balsiker nagy elkeseredést kelt a lakosság körében. A parancsnokló tábornok fogadta a munkásszindikátusok vezetőinek küldöttségét. Viharos jelenet játszódott le a fogadáson. A kormány ellen való elégedetlenség napról-napra nő és az általános forradalom kitörése minden percben elkövetkezik. Viviani miniszterelnök titkárával, Etienne-nel Bordeauxból Párisba utazott és több óráig tanácskozott Gallieni tábornokkal, vajjon Párist védjék-e, vagy pedig nyílt városnak proklamálják. Viviani a tanácskozás után visszatért Bordeauxba.

Berlin, szeptember 23. A haditudósítók egyértelműen konstatálják, hogy a német támadások igen eredményesek a francia hadállásokkal szemben. (M. T. I.)

Reims bombázása.

Berlin, szeptember 23. A francia kormány Reims bombázása ellen a hatalmakhoz intézett tiltakozó jegyzéke a következő:

Katonai szükségesség nélkül német csapatok, tisztán rombolási vágytól vezéreltetve a reimsi székesegyházat tervszerűen hevesen bombázták. A híres dóm most már romokban hever. Kötelessége a francia kormánynak, hogy ezt a vandalizmust, amely történelmünk egyik szent ereklyéjét és a világ egyik összehasonlíthatatlanul nagyszerű műemlékét elpusztította, átadja a közfelháborodásnak. (M. T. I.)

Berlinből jelentik: A nagy főhadiszállásról szeptember 22-én este jelentik:

A francia kormány azt állítja, hogy a reimsi székesegyház bombázását katonai okok nem tették szükségessé. Ezzel szemben meg kell állapítanunk a következőket:

Miután a franciák Reims városát erős sáncművekkel védelmi vonaluk főtámaszpontjává tették meg, ők maguk kényszerítették benyomulni a város megtámadására és a támadáshoz szükséges eszközök foganatosítására. A székesegyházat a német főparancsnokság utasi-

Verdun várának katonasága megkísérelte, hogy beavatkozzék az ütközetbe. Kirohanást kísérelt meg és pedig az északkeleti fronton, ami újabb bizonyítéka annak, hogy Verdunt a németek északról és keletről támadták meg. A franciák kirohanását visszautasították.

Ugy látszik az egész keleti fronton megkezdődött a németek energikus előrenyomulása. Toul-tól északra is előrenyomultak. Erre az előnyomulásra ugyilátszik nem számítottak a franciák, mert a tüzérségi tűz meglepetésszerűen érte őket táboraikban. Toul a Maas melletti Verdun—Toul záróerődvonal déli támaszpontja s így e fontos ponton a táborozó csapatok meglepetésszerű megtámadása jele annak, hogy a franciáknak rossz a biztosító és felderítő szolgálataik. S ez mindig Achilles-sarka volt a francia hadseregnek. Az 1870. augusztus 16-i vionville-i ütközet is a táborozó francia lovaságra adott sortűzzel kezdődött s Mac Mahon hadseregét is hasonló módon lepiék meg Beaumont-nál.

Ha sikerül a Verdun-Toul erődvonalat rövid időn belül elfoglalni s megnyitni a német csapatok elővonulása számára, ez a főcsereg harcainak számára döntő jelentőségű lenne.

Az általános helyzet a legutóbbi jelentések szerint a legkedvezőbb. A támadást győzelmesen folytatjuk. A hadsereg közepe folyton tért hódít s elfoglalja az erős ellenes állásokat. A döntés már érlelődik. Minden jel kedvező kimenetelre mutat.

tására kimélni kellett mindaddig, amíg az ellenség azt nem használja ki a maga céljaira. Szeptember 20-ika óta a székesegyházon fehér zászló lengett, melyet mi tiszteletben tartottunk. Ennek dacára azonban megállapítottuk, hogy a toronyban megfigyelő ór működik, ami azután érthetővé tette, miért volt hatásos a francia tüzérség ágyúzása a támadó német gyalogság ellen. Szükséges volt ezt a megfigyelő ór eltávolítani. Ez a tábori tüzérség áhrapnellítésével történt. A nehéz tüzérség azonban még ekkor sem lépett akcióba a székesegyház ellen s a megfigyelő ór eltávolítása után a székesegyház lövöldözését abba is hagytuk. Megállapítottuk, hogy a székesegyház tornyai állnak és külseje nem rongálódott meg. A tetőzet azonban égett. A támadó csapatok tehát csak addig a határig mentek el, ameddig el kellett menniök. A felelősség az ellenséget terhel, aki a nagybecsű műemléket a fehér zászló védelme alatt meg nem engedhető módon használta katonai célokra. (M. T. I.)

Londonba menekült a belga király.

London, szeptember 23. (Rómán át.) Erzsébet, a belgák királynője, gyermekeivel együtt Londonba érkezett. A királynénak Antwerpen-

ből való elutasásával kapcsolatban az Express hágal tudósítója elbeszél egy epizódot, amely az antwerpeni ideiglenes királyi palotában játszódott le.

Albert belga király egy szót Broqueville miniszterelnökhez:

— Bizony szörnyű sors vár szegény házánkra. Isten nehéz megpróbáltatásnak tett ki mindannyiunkat, de sorsunkat, ha így akarja a végzet, megadással kell túrnunk és biznunk kell a szebb jövő hajnalhasadásában. Még nincs minden elveszve, különösen, ha mindenki megteszi legjobb tudása és képességei szerint hazája iránti kötelességét. Ugyebár, ha szükséges

lesz, én is, meg én is, fegyvert fogunk és megvívunk vissza a harcterre, ahonnan most sem gyávaságból távoztunk?

— Ugy fogok cselekedni én is, vágta közbe a királyné és velem jön Belgium minden asszonya.

Sajnos, írja az Express, azóta tizenhét nap telt el, a végszükség már elkövetkezett, Belgiumban a sereg ezétverve, az ország majdnem minden részében okkupálva, de Albert király és Erzsébet királyné Londonban páholyból nézik az eseményeket és a belga asszonyok, gyermekeik és férjeik halálát siratják. (Pol. Hir.)

Háromszázezer hadifoglyot őriznek a németek.

Berlin. A zürichi német konzulátus táviratot kapott a birodalmi kancellártól, amelyben a németek eddigi sikereiről számol be. A hadifoglyokról szólva elmondja Bethmann Hollweg kancellár, hogy az eddigi becslések szerint Tannenburgnál és a mazuri tavaknál százötvenezer orosz pusztult el. A német táborokban eddig kétszázzezer fogoly van, köztük ötezer tiszt. Az összes foglyok száma meghaladja a háromszázezret közülök több mint a fele orosz. Több mint kétezer különféle ágyut zsákmányoltak eddigi harcaikban a német seregek.

Német kormányzás Belgiumban.

Berlin: A brüsszeli német főkormányzó, von der Goltz tábornagy mellé a műemlékek kímélésének felügyelője végett beosztott német tisztviselő közli, hogy Löwenben megvizsgálták a műemlékeket és megállapították, hogy az ütőgek csak csekély kárt okoztak bennük. Lütichben is valamennyi templom intakt, a templomok kincsei és a műemlékek érintetlenek, csupán a szent Péter templom egyik ablaka rongálódott meg.

Berlin. A Vossische Zeitung jelenti Brüsszeli: Belgiumi német polgári igazgatás gátonát bocsátott Charleroi város rendelkezésére,

amely önként megadta magát. Hasonló intézkedéseket tesznek Mondhalban is.

A kis államok védik semlegességüket.

Luzern. A Luzerner Tagblatt felhívja a svájci szövetségtanácsot, hogy a semlegessége megsértése miatt tegyen lépéseket a francia kormánytól, amely Svájc ezeröttszáz alattvalóját kényszerítette a francia hadseregbe való belépésre.

Kopenhága: Dánia, hogy semlegességét idegen hatalmak betörése ellen megvédje a Nagy Beltben aknákat rakott le. Havas újságíró írja, hogy a franciák is elismerik, hogy ez jogos semlegességi intézkedés.

Kudarcot vallott az orosz haditerv.

(Két hadsereg Bécs és Berlin ellen. — Hindenburg diadala.)

Távirati tudósítás.

Bécs, szeptember 23.

Hindenburg tábornagy, mint egy londoni, tohát ellenséges helyről származó híradás jelenti háromnegyed millió ember élén diadalmasan és feltartóztatatlanul nyomul előre Orosz-Lengyelország földjén és nyitva áll előtte Varsó. A Hindenburg által legyőzött orosz hadsereg borzalmas megsemmisülése egyben felborította az egész orosz haditervet is. Tudvalólag két orosz hadsereg indult el egyidőben két oldalra. Az egyik kelet-nyugati irányban haladva Galiciában kísérletezett és utiránya Bécs volt, azzal a tervvel, hogy öt hét alatt eljut a császár városba.

A másik hadsereg Moszkva irányából indult el és amikor porosz földre lépett, Szentpétervárról boldogan jelentették Párisba, hogy az orosz seregek közelednek Berlin felé. Azóta nyolc hét múlt el és az óriási galíciai orosz hadsereg nem jutott tovább, csak ameddig mi engedték és ma megtörve és alaposan meggyengítve ott áll, ahol a mi mesterséges és természetes védővonalunk lehetővé teszi számunkra, hogy megküzdjünk akármilyen orosz tulerővel szemben.

Azt a háromszázezer embert pedig, akit Pétervárról Berlin felé dirigáltak, Hindenburg tönkreverte. Az orosz hadvezetésnek gondoskodnia kell, hogy valahogy megkísérelje a Hindenburg hadsereg feltartóztatását.

Lehet ugyan egy kisebb tartalék orosz hadsereg, mely valahol Varsó és Moszkva kö-

zött helyezkedhetik el, hogy elzárja a németek útját északkeleti irányban. De Hindenburg gondoskodott arról is, hogy seregének egy része fenyegetse ezt a vonalat és ha ezek a seregek kísérleteznének egy délfelé való előnyomulással, akkor egyszerre szabad lenne egy jelentős német sereg útja Moszkva felé és egészen bizonyos, hogy a németek nem várnának e lehetőség kihasználásával.

Az orosz hadvezetés, ha föl akarja tartóztatni diadalmas útjában Hindenburgot, kénytelenek a lublini és cholmi orosz hadsereg legnagyobb részét az északkeleti irányból kelet-nyugati irányba parancsolni. Ha ez bekövetkezik, akkor csaknem kiegyenlítődnek az orok Keletgaliciában és akkor új és diadalmas harcok következnek a mi részünkön is, mert a mi biztos és megingathatlan defenzív akciónk csak addig marad defenzív, amíg egy sikeres offenzíva lehetősége be nem következik. Ma még erről mit sem lehet szólni, annál is kevésbbé, mert az északi harcterekről semmi hír nem érkezik. És ki tudja: talán éppen a küszöbön álló nagy események előjele ez a teljes, tökéletes csend.

Anglia Oroszország balkáni tervei ellen.

Bukarest, szeptember 23. A Journal des Balcanes munkatársa előtt az egyik román politikai párt elnöke igen érdekes nyilatkozatot tett Anglia és Oroszország egymáshoz való viszonyáról a megvilágítva azokat a körülményeket, amelyek a legutóbbi időben Oroszországot és Angliát sokszor ellentétbe helyezték. Megállapította, hogy Oroszország és Anglia érdekei majdnem minden téren, úgy politikailag, mint gazdaságilag egymással ellenkeznek a megrajzolta azokat az elválasztó vonalakat, amelyek Anglia és Oroszország között a

távol keleti érdekszférák között vannak. Az említett igen előkelő és befolyásos román politikus, habár egyáltalában nem hiszi Oroszország és Anglia győzelmét a most folyó háboruban, de feltessz egy lehelőséget arra vonatkozólag a azt mondja, hogy Anglia sohasem egyezne bele abba, hogy Oroszország területi kompenzációkat nyerhessen, még a Balkánon sem. Oroszország nem tehetné még egyszer azt, amit Romániával tett. Még jó — fejezte be nyilatkozatát a román politikus — hogy az entente győzelmét még csak elképzelni se tudom. (N. T. H.)

Finnország forrong.

Kopenhága. Finnlandban egyre terjed a forradalmi mozgalom. Viborgban a napok sok letartóztatás történt.

Szerb dum-dum golyók.

Budapest, szeptember 23. (Cenzurált távirat.) A Pester Lloyd szerint szerb hadifoglyoknál francia gyártmányú dum dum lövegeket találtak.

Összehívják a román parlamentet.

Bukarest, szeptember 23. (Cenzurált távirat.) A román minisztertanácsban elhatározták, hogy a parlamentet összehívják.

Amerikai tisztek főhadiszállásunkon.

Newyork szeptember 23. Háboru idején a semleges országok katonatisztjeit szokták küldeni tanulmányozás céljából a csapatok főhadiszállására, illetve a csatatérre. Az Egyesült Államok vezérkari főnöke most hozta nyilvánosságra ama tisztek nevét, akiket erre kiszemelt. A monarchia hadseregéhez Joseph Ford őrnagyot, Augustin Mc. Intyre tüzérkapitányt és Berkeley Enoch gyalogsági századost osztotta be. Németország, Franciaország s Oroszország még eddig nem válaszolt az Egyesült Államok hasonló kérdésére. Belgiumhoz, Angliához, Szerbiához és Japánhoz az Egyesült Államok pedig egyáltalán nem intézett ilyen kérelmet.

Orosz tábornok a poroszok fogságában.

(Utazás az elpusztított Keletporoszországban. — Mit tudnak a kozákok?)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, szeptember 23

A galíciai harctereken csapataink hősi ellenállása bámulatra ragadta az egész világot. Tisztában van mindenki hadseregünk értékével és azzal, hogy a velünk szemben orosz katonaság mire képes. Most hős Hindenburg tábornok az oroszverő hős generális, főhadiszálláson tartózkodó haditudósítók küldenek haza tudósításokat a legendás keletporoszországi harcokról és Steiner István dr., a Reichspost tudósítójának tollából eredő kritikát azzal a megjegyzéssel adjuk át a nyilvánosságnak, hogy a kiváló szakember is körülbelül ugyanazzal a véleménnyel van a Mazuri tavakba belekergetett orosz sereg értékéről, mint amelyet a galíciai sajtóhadiszállásról érkezett tudósításokban találtunk.

— A lovasság — írja Steiner dr. — az orosz hadseregnek ez a főfegyvere nagy csatlódást okozott. Nagy tömegekben eddig nem alkalmazták őket és úgy látszik ennek az az oka, hogy vezetőikben nincs meg az elhatározó erő. A felderítő szolgálatban sem feleltok meg, sem akkor, ha nagy csapatokban voltak, sem akkor, ha patrouillokat alkottak belőlük. Ugy látszik a kozákok főtevékenysége abban áll, hogy lerombolják a szilárd és elpusztítják a folyékony tárgyakat. Az utóbbit különösen

nagy tömegekben hajtják végre. Kelet-Poroszországban egy faluban, egy házban, ahol ez a csapat megjelent, nincs egy csepp pálinka, vagy sör, de még spiritusz sem. Ha a lakosság nem tudott már pálinkát adni, akkor jött a kanosuka, igen gyakran a karabély. Bischofburgban Rössl városának közelében öt perc alatt tizennyolc fiatalembert a fal mellé állítottak és lelőtték őket, hogy — mint a doni kozákok mondták — a karabélyt kipróbálják. Az igazság azt követeli, hogy megmondjuk, nem minden orosz katona követett el ilyen gaszágokat. A gárdaezredek, a határszéllí hadtest ezredei aránylag jól viselkedtek. Sok helyen maguk az orosz csapatok voltak azok, amelyek azt tanácsolták a lakosságnak, hogy meneküljön. Nem esoda, hogyha a mi derék csapataink ezekbe a rettenősen elpusztított hazai falvakba bevonulva kijelentik, hogy nem fognak el több kozákokat, mert mindenkit legyilkolnak.

Ami az orosz gyalogságot illeti, ez a támadásban gyenge, a védelemben kitartó, fegyverrohamot azonban nem bírják el. Dum-dum lövegek használatát eddig nem lehetett megállapítani. A lövés eredmény értéktelen és különösen négyszáz méternél nagyobb távolságra a lövés mindig magas. Az orosz menetteljesítmény azonban kitűnő, de nem tévesztendő szem elől, hogy ez részben azzal indokolható, hogy a legénységnek nincs semmiféle terhe, mint-hogy mindent a csapat mögött beszállított óriási trénavonal visszamagával.

A gépfegyverek is magasan lőnek. Általános vélemény szerint az orosz tűzéréség kitűnően dolgozik, a belövés gyorsan történik meg és mindig kellő időben. A lövegek nem egységesek. Sok gránát nem robbanik, srapeljeik egyrésze pedig rosszul van tempirozva és rendszeren magasan pukkan. A Drengfurth-Angenburi tűzérési harcnál megfigyeltem, ahol az oroszok visszavonulókban harcoltak és ezt a csapatizszték is megerősítik, hogy a tűzéréség kitűnően van iskolázva, nagyon jól tudja megválogatni állásait és igen jól iskolázott a vezetőség is.

Az orosz élelmészeti tréning elidőszereit még nem lehet véleményt mondani, mert eddig még mindenütt azok a községek voltak kénytelenek az orosz katonák ellátásáról gondoskodni, ahol a harcok lejátszódtak. A műszaki csapatok úgy látszik, megfelelnek feladataiknak.

Az oroszok pusztításai, most hogy Hindenburg tábornok megverte és visszavonulásra készítette őket, hihetetlen mérveket öltenek. Minél messzebb hatolunk be északi irányban, annál nagyobb megerőltetésbe kerül idegeinknek, hogy ezt a szörnyű látványt elviselhesük. Ma például egy háromezer lakosu kis városba kellett eljutnunk, hogy ott éjjeljelezzünk. Végre csónál voltunk. Alig találtunk egy pár ép házat. Minden utca tele van romokkal, füst és tüzgöze van borulva. Butordarabok, konyhaeszközök, könyvek, ruhák, fehérneműk hevernek az utcákon, minden kapu fel van törve, az ablakkeretek ki vannak szakítva. Itt kozákok voltak, azt látni. Orosz foglyok jönnek velünk szemben. Kilencszáz ember, alig néhány német katona kíséri őket. Bután állnak sorjában, de néhányan közülük élénken beszélgetnek az őket körülálló németekkel. Ezek langyel zsidók. Német srapeljelekről és gránátokról beszélnek, amelyek nincsenek homokkal megtöltve és beszélnek a németek rettenetes rohamairól. Meg vannak elégedve a sorsukkal, mert a fogság biztonságát, életet jelent részükre.

Az öreg templom bejáratánál áll egy csoport. Két fiatal hannoveri tiszt és néhány katona. Az ajtó nyitva van és egy lámpának szegényes világításánál megpillantok egy magas, orosz

tisztet. Vörös bélesű a köpönyege, épen olyan, mint a mi tábornokainké. Csak oroszul és franciául tud, a németek nem tudták megérteni őt.

— Mit óhajt, tábornok — kérdeztem tőle. — Más kvártélyt szeretnék magamnak és tisztjeimnek — és mögötte az árnyékban álló csoportra mutatott, — ami ép, azt elfoglalták a mi embereink és igen kevés ép, a többit az önk katonái rombolták szét.

Szuchalow brigádgenerális és tábornok állott előttem, ez utóbbiban az olegás Gagarin herceg és sok más fényesnevű ur, a szentpétervári szalonok hőse.

Ez a háború.

H I R E K.

LEGÚJABB.

Erkezett éjjel háromnegyed 4 órakor.

(Táviroda, cenzurálva.)

BERLIN. Rotterdamon át érkező hírek alapján a lapok azt jelentik, hogy a nyugati hadműveletek az utóbbi napokban igen hevesek voltak. Pénteken egy német gránát az angol főhadiszálláson robbant föl és nagy ijedelmet okozott. Az angol vezérkarból senki sem sérült meg. A németek legnehezebb ágyúkat a dombokon állították föl és ezekből a tüzelés oly hevesen folyt, hogy a halottak és sebesültek elszállítására lehetetlenné vált.

Göteborg Automát holland gőzös aknára futott és elsüllyedt. 16 főnyi legénységéből egy ember menekült meg.

— A király a háboru napjában. A Grazer Tagespost jelenti: A király egészségéről szóló hírek teljesen megfelelnek a valóságnak. A király közérzete kitűnő. Még van elégedve csapataink eddig elért eredményeivel.

— Tisza István gróf Bécsben. Bécsből jelenti: Tisza István gróf miniszterelnök Latinovics Endre dr. titkár kíséretében Bécsbe érkezett és a Bankgassei Magyar Házba szállott meg.

— A hadi hitelbank. Budapestről jelenti: A hadi hitelbank létesítését elhatározták és Széll Kálmánt megbízták, hogy az akcióba bevétel céljából a fővárosi pénzügyintézeteket értekezletre hívja össze.

— Két aradi középiskola megnyitása. Az aradi középiskolák elhelyezésének nehéz kérdése, amely a liceum épületének katonai kórház céljaira való lefoglalása óta sok gondot okozott az illetékes köröknek, végre dűlőre jutott, az előadások a közeli napokban megkezdődnek. Nevezett középiskolák igazgatói sürgönyrendelettel engedélyt kaptak a minisztériumtól arra, hogy iskoláikkal bevonulhassanak azokba a helyiségekbe, amelyeket a városnak és más testületeknek áldozatkésztsége ingyen bocsátott rendelkezésükre. Ezzel elmúlt az a veszedelem, hogy a két középiskolának körülbelül ezer tanulója a folyó iskolásvét bizonyítvány híján elveszti. Az aradi két középiskola (kir. főgimnázium és állami főreáliskola) igazgatósága tudomására hozta az érdeklő szülőknél és tanulóknál, hogy az iskolaév megnyitása szeptember hó 26-án, szombaton lesz. Ezen a napon a román kat. tanulók reggel háromnegyed 8 órakor jelenjenek meg a minoriták templomában, hol a gimnazisták a templom hajójának jobb, a reálisták bal oldalán helyezkednek el. Másé után háromnegyed 9 órakor a templomból a gimnazisták I. osztálya a tanítókonviktusba, a többi osztályok a keres-

kedelmi felső iskola internátusába vonulnak vesetés alatt, ahol a további tudnivalókról értesülnek. A reáliskola I. és III. osztálya az Oszszetartás szabadkőműves páholy épületébe, az V. és VII. osztály az ipartestület épületébe, a VIII. osztály a kereskedelmi felső iskolába vonul. Ugyanazonnap délután 2 órakor a II. és IV. osztály az Oszszetartás páholy épületében gyülekeznek, VI. osztály pedig a felső kereskedelmi iskolában.

— Adományok. A hadbavonultak hátramaradottai részére ma a következő adományok folytak be a polgármesteri hivatalba: Rutkovszky Ferenc alkalmazottai (negyedszer) 12 korona, Burián János főgimnáziumi főigazgató gyűjtése 45 korona, Varga Imre és neje (másodszer) 30 korona, Wadowsky Gusztáv és neje 100 korona, Vasárnapi Társaság 20 korona, Papp I. János püspök 11 kor. 6 fill. (Kajosa-szállásolási díjak) 5 kor. Hajnal Károlyné 5 kor. Kánya Gézáné 10 korona. — Ekzeret adtak: Mátyás Jolán egy arany gyűrű, Mátyás Anna egy arany gyűrű, Pálmay Andor egy arany gyűrű, Gneih Mátyás egy arany gyűrű, Gneih Mátyásné egy arany gyűrű, Engel Sári tört ezüst, Engel Mariska ezüst nyaklánc, Engel Lenke ezüst lánc, Rubás Józsefné arany gyűrű, Rubás József egy dr. arany karikagyűrű, Képpich Gyurka egy ezüst óra, Képpich Pista egy arany csüngő, Képpich Lili egy arany lánc, Eichner Lászlóné egy aranylánc, Nagy József egy arany gyűrű, Kürthy Margit egy arany gyűrű, Téger Irénke egy arany gyűrű, Etvös József egy arany gyűrű, Heller Józsa arany tőrredők, Kánya Gézáné egy arany gyűrű, d. v. Hajnal Károlyné egy arany gyűrű, Lippert Bóláné egy arany gyűrű, Lippert Béla aranylánc, Kintzig László egy arany gyűrű három kövel, Urbán Pál egy arany karikagyűrű, Kintzig Tibor egy arany karikagyűrű, d. v. Rónay Lajosné egy arany karikagyűrű, Rónay Dóra egy arany karikagyűrű, d. v. Rónay Jánosné arany karikagyűrű két kövel, Urbán Gáspár egy lukacsos arany gyűrű, Radó János egy arany gyűrű vörös kövel, br. Urbán Irán egy arany mellű opálkövel, Schelly Zoltán egy arany karikagyűrű két kövel. Kárpáti János gyógyszerész a vasúti infóháznál diutazó sebesültek kötéseinek felújítására, valamint a kórházokban elhelyezett sebesültek részére gyógyszereket, elsőrendű sterilizált sebkötőszereket, melyeket díjazatban már eddig is kiszolgáltattott, teljesen díjitalanul ajándékozott 500 koroná értékig. A Vojtek és Weiss cég öt pár operáló gumizsejt ajándékozott.

— Parsifal. (Szenszálós írodalmi újdonság az Urániban.) Az elmúlt év végén az egész művelt világ figyelme Bayreuth, a híres Wagner-színház felé fordult, mely a nagy szeneköltő hattyudalát, a Parsifalt, föltve őriste és a nagy kincsét nem akarta a nagy világ előhozni. Eldőlt a nagy pör és rövid idő múlva közkinésünké vált az opera, a világ összes színházaiban bemutatották és óriási sikert aratott mindenfelé. Alig egy félév múltával ime megjelenik Parsifal a filmen a bayreuthi Parsifal előadások legkiválóbbjának felvételében. Nem kell külön kiemelni, hogy mily igen érdekes és értékes ez a filmfelvétel, főleg így jó és kitűnő rendezésben. Mindazt, amit a nagy Wagner opera kivitel, eredetisége és szépsége tekintetében magában foglal, megelvenítve ott van a filmen és épen a mesterei rendezés folytán a grandiózus film maga nagy koncepciójával igazán elsőrangú műfolyzat, amit csak fűzőz a cselekmény eredeti szépsége és vonzócserje.

— Adományok a sebesült katonáknak. Az aradi vörös kereszt áldó-Állomásának nyabtan a következő adományok érkeztek: Kemény Bertalanné 5 kg. cukor, 1 üveg rum. Lukács Gézáné, Varjassy Gyula dr. ravatalára szánt koszoru megváltása címén 12 korona, Szabánny Etelka 6 korona. Szives adakozásukért hálaa közönséget mond és a további adakozást kéri az aradi vöröskereszt nevében Herman Gyula és Andrassy-tér 14. I. emelet.

— Aradi gyógyszerész adománya a Vöröskeresztnek. Az emberi áldozatkésztségek nemcsak példáját a Kárpáti János aradi gyógyszerész, aki 500 korona értékű közezereseket ajánlott föl teljesen díjitalanul az aradi Vöröskereszt Egyesületnek. A nem-szivű adományt hálaosan vette a Vöröskereszt vezetősége.

Nyilatkozat.

Tisztelettel tudatom a cigarettázó urakkal, hogy a Fiume—Triesti gyár a háboru által okozott nehéz viszonyokra való tekintettel a szivarkahüvely árát **50** fillérre szállította le, a könyvecskés szivarkapapír árát pedig **10** fillérre! Azon felül forgalomba hozott egy 4 filléres csomagolású papírt **Modiano specialité** név alatt. Halász Ferenc, a Modiano Fiume—Triesti gyár vezérképviselője.

Főraktár a m. kir. dohány- és szivar különlegességi árudában.

1273

— Szállítások a hadsereg számára. Az Aradi kereskedelmi és iparkamara közli az érdekeltekkel, hogy a cs. és kir. közös hadügyminisztérium a hadsereg számára való szállításra a legkülönbözőbb ipari cikkekkel pályázatot hirdet, az erre vonatkozó összes akták megtekinthetők az aradi kamara irodájában a hivatalos órák alatt.

— Iskola megnyitás. A Fürj-utcai állami elemi iskola összes osztályaiban a tanítás e hó 28-án reggel fél 8 órakor kezdődik.

— A szülők az iskola-beiratás alkalmával ne mulasszák el Fischer Simon Nagy Áruházat Arad, Szabadság-tér 12. sz. alatt felkeresni, ahol az internátus által előírt összes szükségletek iskolás gyermekek részére legnagyobb választékban és a legolcsóbb árban beszerezhetők. Különös nagy raktár van iskolatáskák, fehérnemű, kalapok, sapkák, esernyők, nyakkendők, harisnyák és még ezerféle cikkekben. 1989

— Thermosok, tábori kulacsok minden nagyságban állandóan raktáron, ugyancsak kórházi felszerelések u. m. ágytálak, urin-üvegek, itató, köpöcsészék, mosdók porz. és zománóból legjutányosabban beszerezhetők. Fischer Mór Arad, Andrassy-tér 25. Városi és megyei telefon 568. 4915

— Háboruba vonulók részére teveszőrkabátok, nadrágok, swätterek, hósapkák, térd-, has- és érmelegítők, keztyűk, selyem alsógarnitúrák, hálósapkák legolcsóbban beszerezhetők. „Ohio” uridivat üzlet Arad, Andrassy-tér 15. Pannónia-szállodával szemben. 1921

— Felhívjuk olvasó közönségünk becses figyelmét a gróf. Batocki családoknak mai számunkban közzétett hirdetésére.

— Új és használt iskolakönyvek Kerpel könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. kaphatók. Tiszta állapotú használtak félárban.

— Zsidó imakönyvek és szertartási cikkek Pichlernél, Szabadságtér 1. kaphatók. 4981

— Nyomtatvány-rendelők b. figyelmébe: Nyomtatványokat a rendkívüli állapotok dacára — egyelőre még — zavartalanul szállítunk. A leggyorsabbtól a legizélesebbig mindennemű nyomdai és könyvkötészeti munkát vállalatunk áramelés nélkül a legrövidebb időn belül elkészít. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság. Aradi csanádi egyesült vasutak palotájában.

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Endre.

NYILTÉR.*

ISKOLAKÖNYVEK

FÖGYMNASIAM
ÁLL. FÖREÁLISK.
KERESKEDELMII
NOI KERESKED.
POLGÁRI LEÁNY
POLGÁRI FIU
TANITÓKÉPZŐ, stb.

használt, tiszta példányok félárban kaphatók

Décsi Géza

könyv- és papír-üzletében, Forray utca.
Városi és megyei telefon 902. 4991

* Az ezen rovat alatt közzétettéket nem vállalunk felelősséget.

Özv. P. Faragó Andrásné szül. Faragó Róza mint hitves a maga, úgy az alólítottak, valamint számos rokon, ismerős és barátai nevében is mélyen megtört szívvel szomorúan jelenti a felejtethetlen és hőnszeretett jó férj, illetve gyermek, fivér, sógor, nagybácsi, unokatestvér, rokon és jóbarát

P. Faragó András

nyugalmazott máv. kalauz

f. évi szeptember hó 22-én, este 8 órakor, életének 45. s boldog házasságuk 17-ik évében hosszas szenvedés után a Mindenható rendelkezéséhez képest történt gyászos elhunytát.

Az Istenben boldogult földi maradványai f. hó 24-én, d. u. 3 órakor fogtak a Fábán László-utca 1. sz. gyászházából, a református egyház szertartásai szerint tartandó ima után a helybell felső temetőben örök nyugalomra helyeztetni

Nyugodjék csendesen!

Arad, 1914. szeptember hó 22-én. 24

özv. Pecznik Dánielné szül. Janovics Zsuzsanna édesanyja. Pecznik Zsuzsanna. Pecznik Rozáli férjhez Süll Pálné nővérei. Janovics Károly és neje, nagybácsi és nagynéni. Dr. Hidvégi István, csász. és kir. ezredorvos. Nobik Sándor és neje szül. Liska Irma. Janovics Fannyka és férje, unokatestvérei. Süll Pál, Faragó József és neje szül. Gábris Gizella, id. Mihaecsek György és neje szül. Faragó Luiza, id. Tápai Mihály és neje szül. Faragó Etelka, Faragó Mihály és neje szül. Karlos Rozália, sógor és sógor-női. Süll Gyuliska, Faragó Irma, Faragó József, Ifj. Mihaecsek György Mihaecsek Erzsike férj. Boros Antalné, Ifj. Tápai Mihály, Faragó Emma, Faragó Margit Faragó Józsi, Faragó Etel. Faragó Miska, unokahugai és unokadöcsel és az összes rokonság.

Varga Imre első temetés rendező intézete Arad Andrassy-tér 13. Telefon 37. Éjjeli telefon 738.

Sengyel Gyula,

műlakatos,

épület és vasszerkezeti műhelye

ARAD,

Deák Ferencz-utca 38.

Tanulók felvételnek.

115—1914. b. szám.

Hirdetmény.

Az 1878. évi V. tc. 439. §-a, illetve a távirtda, távbeszélő és villamos berendezésekről szóló 1889. évi XXXI. t. c. 12 § a értelmében, aki a távirtdát, távbeszélőt, vagy annak valamely tartozékát szándékosan megrongálja, vagy szándékosan oly cselekményt, vagy mulasztást követ el, mely által a távirtda, vagy távbeszélő használhatósága félbeszakítatik, vagy gátolódik, az 1912. évi LXIII. t. c. 21. § a alapján

öt évig terjedhető börtönnel és 4000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Óva intek mindenkit, hogy a táviró és távbeszélő vezeték rongálásától tartózkodjék s egyben felhívom a hazafias közönséget, hogy a táviró és távbeszélő vezeték notán megrongálni szándékozókát fogják el és a legközelebbi rendőr, vagy katonai őrszemnek adják át.

Arad, 1914. évi szeptember hó 16.

Greén
főkapitány.

Iskolaidény 1914/15.

Iskolakönyvek

minden tanintézet részére

új és használt

minden állapotban kaphatók:

Kerpel Izsó

könyvkereskedésében, Andrassy-tér 20. sz.
(Fischer Eliz-palota.)

Tiszta állapotú használt

iskolakönyvek

félárban.

Minden tankönyv használhatóságáért felelek.

Vidéki megrendeléseket is pontosan intézek el. — Telefon 385 sz.

APOLLO SZÍNHÁZ.

Szeptember 24., 25., csütörtök és pénteken

Az első belga harcztéri felvétel!

Menekülők elutazása Belgiumból és Berlinnek szánt, de elszakmányolt belga
 ágyuk. — Német tabori posta munkában. — Zsákmányolt belga gépfegy-
 verek. — **Népfelkelők bevonulása Lüttichbe.** — Foglyok
 Lüttichben. Elöl a franktiőrök. — Oszelött autók a belga országuton. —
**A 42 cm. mozsárágyuk rettenetes hatása Lüttich-
 ben.** — **Lüttich a harc után.** — A hős katonák ellenséges
 területen. — Siremléke azon német hősnek, aki elsőnek tűzte ki a diadal-
 mas német lobogót Lüttichben. — **A lüttichi citadella. A Zep-
 pelin borzalmas hatása.** — Barrikádok Lüttichben és a Maas
 szétrombolt hidja. — **Brüsszel német közigazgatás alatt.**
A németek bevonulása Brüsszelbe.

Az előadások kezdete délután fél 6 órakor és folytatólagosak.

Pályázati hirdetés.

Arad sz. kir. város tanácsa a város közönsége által a budapesti Mensaacadémiákban létesített helyre pályázatot hirdet, melyre mindenkor — s elsősorban aradvárosi illetőségű ifjával töltetik be.

A pályázati kérvények folyó évi október hó 1-én déli 12 óráig nyújtandók be a tanács iktatóba. Arad, 1914. évi szeptember hó 5-én.

A városi tanács.

Aradi és csanádi egyesült vasutak

menetrendje.

Ervényes 1914. szeptember 2-től.

Aradról Szegedre indul:

Személyvonat reggel 6:40
Motoros vonat délelőtt . . . 11:05
Személyvonat délután 4:18

Aradról Szegedre érkezik:

Személyvonat délben 12:00
Motoros vonat délután 8:41
Személyvonat este 9:30

Szegedről Aradra indul:

Személyvonat éjjel 8:06
Motoros vonat délelőtt . . . 10:35
Személyvonat délután 8:17

Szegedről Aradra érkezik:

Személyvonat reggel 7:38
Motoros vonat délután 2:48
Személyvonat este 7:51

Aradról Brádra indul:

Motoros vonat reggel 6:22
Személyvonat délután 12:40

Aradról Brádra érkezik:

Motoros vonat délelőtt . . . 11:38
Személyvonat este 7:41

Brádról Aradra indul:

Személyvonat éjjel 4:03
Motoros vonat reggel 7:30
Motoros vonat délután 1:37

Brádról Aradra érkezik:

Személyvonat délelőtt . . . 10:34
Motoros vonat délután 1:31
Motoros vonat este 7:48

Borosjenőről Csermőre indul:

Vegyes vonat délelőtt 9:20
Vegyes vonat délután 8:14
Vegyes vonat este 6:00

Csermőről Borosjenőre indul:

Vegyes vonat reggel 6:11
Vegyes vonat délután 12:34
Vegyes vonat délután 4:36

Mezőhegyesről Kétegyháza indul:

Motoros vonat reggel 8:37
Motoros vonat délután 1:37
Motoros vonat este 6:20

Kétegyházáról Mezőhegyesre indul:

Motoros vonat reggel 5:43
Motoros vonat délelőtt . . . 11:50
Motoros vonat délután 8:43

Ujszentannáról Kétegyháza ind.:

Motoros vonat reggel 6:43
Motoros vonat délután . . . 12:42
Motoros vonat este 7:49

Kétegyházáról Ujszentannára ind.:

Motoros vonat reggel 5:38
Motoros vonat délelőtt . . . 10:47
Motoros vonat délután 8:01

Borossebes—Ményházafürdő indul:

Vegyes vonat délelőtt . . . 10:18

Ményházafürdő—Borossebes indul:

Vegyes vonat délután 2:25

Telefon 987. Telefon 987.

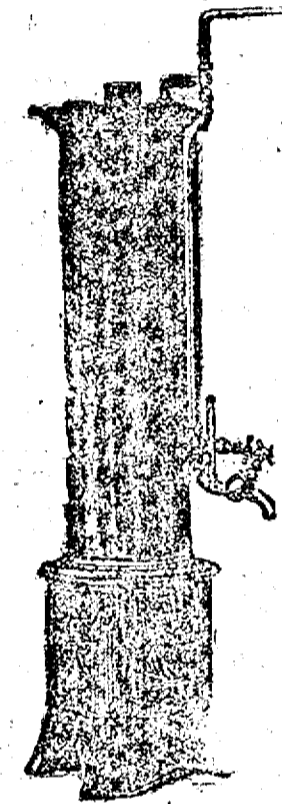
Aradi kőszén és kokszt forgalmi vállalat.

Tisztelettel értesítjük a t. fogyasztó közönséget, hogy a téli szükséglet beszerzése céljából ajánlunk

1-ső rendű Zaberzei dió I. koksztot
1-ső rendű Porosz salon fűtő kőszén
1-ső rendű Vasaló faszenet,

Raktárunkból **Csernovits Péter-utca 24. szám** alatt átvéve.

Miután nagyobb mennyiség áll rendelkezésünkre. Uradalmakat és kisebb ipartelepeket is kielégítünk addig, a míg a vasuti forgalom helyre áll. Ajánlatosnak tartjuk, ha már most biztosítja téli szükségletét, mert előre láthatólag később nehézségekbe fog ütközni. 501

Vizvezetékek és csatornázási vállalat

hol mindennemű csatornázást, vízvezeték, fürdő-, klosett, mosdó, szivattyus kutak felszerelését és javítását elvállalom s raktáron tartom. Nagy javító műhely. 26 évi tapasztalataim elég biztosíték, hogy t. rendelőknek az elvállalt munkát pontosan és olcsón eszközölöm úgy helyben, mint vidéken. A nagyérdemű közönség nagybecsű pártfogását kéri 4246

Mókos Márton

vízvezeték szerelőmester
ARAD, Fáblian-utca 12. sz.
Telefon 748. ::: Jóházból való fiuktanulónak azonnal felvétetnek

A szépségápolás titka a használandó szépségápoló szerek helyes megválasztása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőse
Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készítmény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fillér. 1 tégely krém 1 korona.

Szines arcporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila, festezin, sárga, barna Színházi vagy este kávéházi világításnál csodás hatása.

Kapható: 1845

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

22308—1914. kh.

Hirdetés.

Egy előfordult veszetségi eset következtében elrendelem, hogy Arad város területén lévő összes kutyák f. évi szept. hó 12-től számított 40 napig állandóan kötve tartassanak, vagy pedig harapás elleni biztos szájkosárral ellátva pórázon vezetessenek.

Figyelemzettem a közönséget, hogy miután az állategészségügyről szóló 1888. évi VII. t. c. végrehajtása tárgyában a nagyméltóságú m. kir. földművelési minisztérium által 40.000—1888. sz. alatt kiadott rendelet 188. §-a szerint ezen rendelet érvényének tartama alatt mindazon kutyák, amelyek szájkosár nélkül, vagy szájkosárral de póráz nélkül szabadon járnak, a pecérek által elfogatnak és elfogatásuk után azonnal ki fognak irtatni.

A rendőrkapitányi hivatal mint I. fokú állategészségügyi hatóságtól. Aradon, 1914. szeptember hó 18-án.

Green Nándor,
főkapitány.

Alapítottott 1850. Alapítottott 1850.

Krispin József
zongora üzlete

Arad, Deák Ferenc-utca 28. sz.

A legjobb bel- és külföldi gyárakból való

zongorák

3033 nagy választékban készletben vannak és 200 koronától 3000 koronáig kaphatók. Zongora javítások és hangolások úgy helyben mint vidékre a legjutányosabb díj mellett saját szakképzett segédem által eszközöltetnek.

Zongorák és pianók mérsékelt havi bér mellett a n. é. közönség rendelkezésére állanak.

6—1914. ig. v. sz.

Hirdetés.

Közírré tesszük, hogy Arad sz. kir. város igazoló választmánya a törvényhatósági bizottságban 1914. évben szavazattal bíré legfőbb adót fizetők névjegyzékének összeállítására céljából folyó évi szeptember hó 28., 29. és 30. án d. e. 9 órától d. u. 1 óráig Zuber Andor tb. főjegyző hivatalos helyiségében (Városháza, I. em. 102. sz. ajtó) ülést tart.

Elhívjuk mindazokat, kik az adó kétszeres számításának, vagy a feleségük, valamint a kiskorú gyermekek állami adójának az ő adójukba való beszámításának az 1886. évi XXI. t. c. 26. §-ában biztosított kezezményt igénybe venni kívánják, vagy ezen törvény alapján megillető jogalkotó érvényesíteni óhajtják, hogy ebből szándékukat az igazoló választmány előtt az ülések tartama alatt írásban, vagy szóval jelentésék be.

Arad, 1914. szeptember 18. án.
Az igazoló választmány.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Elsőrangú női szabóság

Erdélyi Andorné műtermében

Aradon, Rákóczi-utca 4. sz.

Értesítés.

Elvállalom a legújabb divat szerinti női ruhák elkészítését pontos időre s tekintettel a jelenlegi stagnáló kereskedelmi és gazdasági viszonyokra, a ruháknak elkészítését mérsékelt árak mellett eszközölöm.

Egyben tudatom az uri női közönséggel, hogy műtermemben az elsőrangú női ruha varrást és a szabászatot a legmesszebbmenő precizitással tanítom, melyet három hó alatt a tanuló tölem elsajátíthat, úgy, hogy már ezen idő elteltével a tanuló önállóan dolgozhatik a maga részére a legszebb kivitelű ruhákat.

Jelentkezni lehet naponta hétköznapokon délelőtt 10—12-ig és délután 3—5 óráig.

Kiváló tisztelettel Erdélyi Andorné.

Fatelep megnyitás!

Tisztelettel értesítjük Arad város mélyen tisztelt közönségét, miszerint fatelepünket (Kossuth-u. végén, a vágóhid felé vezető ut bejáratánál) megnyitottuk, hol is minden rendű szigorúan s kitűnően osztályozott tüzfifa áll a mélyen tisztelt közönség rendelkezésére szolid, versenyképes árakon. Midőn e vállalatunkhoz a mélyen tisztelt közönség jóindulatu pártfogását kérjük, szabad legyen rámutatni érdemes voltunkra, mint akik a város közönségének jelentékeny megtakarítást eszközöltünk a város tüzfijával való ellátása körül. A szegényebb néposztálynak és elhagyatott családoknak segítségére akarunk lenni azért, hogy selejtes fánkat tetemesen olcsóbbért tesszük hozzáférhetővé. Bizva abban, hogy eme szerepünk kellő méltánylásra fog találni, egyben a legelőzékenyebb s szolid kiszolgálásunkról biztosítva a mélyen tisztelt közönséget, vagyunk kiváló tisztelettel:

Gróf Potocki uradalmak igazgatósága.

Telefon szám 710.

4971

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle betegségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgöres, a lépfene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintkezésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük. Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhetünk ha kezünket, arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre szappannal** vagy **Carboform szappannal** megmossuk,

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tanítóknak, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok, kórházak vezetőségének. E szappan olosóságánál fogva lehetővé teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és vegyészeti gyára ARAD.
Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

35% megtakarítás!!

A legfinomabb

Férfi szövetek,
Női costümkelmék,
Doubl szövetek
férfi és női köppenyre

feltűnő olcsón
lesznek elárusítva

MAUTHNER R.
olcsó áruházában Hunyadi-u. 1.

Dearling for Gentlemen

világhírű

Szivarkahüvely

sterilizált antinikotin vattával.
Minden dobozban 120 darab.

Ujdonság!

Kapható:

ARADON

a különlegességi dohány-
tőzsdében. 2171

Költözők figyelmébe!

Villamos világítási berendezéseket csillárokkal együtt, kedvező feltételek mellett szerel és szállít 3381

Koch Dániel
Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Veszek

Legmagasabb árban
aranyat,
ezüstöt, gyémánt- és bri-
liánt ékszertárgyakat

Deutsch Izidor

Ékszerész
Weitzer J.-utca, Minorita-palota
Telefon 438. szám. 2038

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő
ablakredőnyök gyári rak-
tára.

Gyermekkoscsik

nagy választékban.

Zimmermann Ignác

norinbergi, díszmű- és já-
tékáru üzletében 1802

Arad, Szabadságtér 21.

Figyelmeztetés!

Miután az

„Aradi Ibolya Crème“-met

utóbbi időben utánozták, hogy a nagyérdemű
hölgyközönséget a félrevezetéstől megóvjam, az

„Ibolya Crème“

elnevezéshez a „DORE“ szót is csatoltam. —
Saját érdekében tessék csakis oly Ibolya
Crémet vásárolni, melyen az

„Ibolya Doré Crème“

felírás látható. Ara 1 tégelynek
1 korona. Kapható a készítőnél:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertárában Arad, Andrassy-tér 22. sz.

továbbá Berger Gyula, Földes Kelemen, Hehs Vilmos, Kárpáti János, Ring Lajos és Wojtek Kálmán urak gyógyszertárába, valamint Wojtek és Weisz, Hansu Nestor és Török Andor és Társa urak drogériájában. 10

Kalmár József

villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.
Telefon 242. Telefon 242.

Ajánlja

költözködők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket, villanyos csengő- és telefon berendezéseket s minden e szakmába vágó munkát. Pontos és gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos főzőedényeket, villanyos vasalókat, villanyos hajszűt vasakat, Wolfram lámpákat és mindennemű villanyos cikkeket.

5285—1914. pm.

Hirdetmény.

A hadba vonult tartalékos és népfelkelő katonák családtagjait megillető államszegély első kifizetése alkalmával tapasztalt életveszélyes tolongásnak elejét veendő, — továbbá a számvétség megfoglyatkozott személyzetének a segélyek számfeljlesztését a pénztárnak pedig a segélyek zavartalan kifizetését lehetővé teendő, intézkedtem, hogy a segélykönyvek elismervény ellen, a segélyek kifizetése után a számvédezőnél visszatartassanak és csak a segélyek kifizetése napján adassanak ki az elismervények bemutatójának;

2. hogy a segélyek csak a következő napokon fizetessenek ki u. m. az I.—II. rendőrkerületbelieknek minden hó 2-án és 16-án, a III.—IV. rendőrkerületbelieknek minden hó 8-án és 17-én, az V.—VI. rendőrkerületbelieknek minden hó 4-én és 8-án, a VII.—VIII. rendőrkerületbelieknek minden hó 5-én és 19-én, a IX. rendőrkerületbelieknek minden hó 6-án és 20-án, a pótlósszeírásbelieknek minden hó 7-én és 21-én.

Miről az érdekelteket azzal, hogy a jelzett napokon csak a jelzett kerületbeli segélyek fognak kifizetettélni, alkalmazkodás végett a kapitányi hivatal, számvédező és pénztári hivatal hirdetmény utján illetve véghatározattal értesitem.

Arad, 1914. szeptember hó 22

Varjassy
polgármester.

21648—1914.

Hirdetmény.

A hadra kelt sereg megfelelő élelmezése céljából a hadvezetőség az ország vágómarha állományát, tekintettel arra, hogy az úgy a hadsereg élelmezése, mint forgalmi érdekek szempontjából is a legmegfelelőbb, fokozottabb mértékben veszi igénybe. A hadra kelt seregnek vágómarhával való élelmezése érdekében tehát kívánatos a marhaállomány lehető kimerése s ennek megfelelően a polgári lakosság országyu fogyasztásának lehető csökkentése.

Ennek a jelenlegi rendkívül helyzetben közérdekű célnak biztosít sa végett felkérjük Arad sz. kir. váro. közönségét, hogy a marhafogyasztástól minél kiterjedtebb mértékben a sertés- és juhhus fogyasztásra térjen át.

Arad, 1914. évi szeptember hó 6-én.

A városi tanács.

10567—1914. absz.

HIRDETÉMÉNY

a III. oszt. kereseti adó, bányaadó és nyilvános számadásra kötezt vállalatok és egyesületek adójára vonatkozó kiszámítási javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététel és adókiutetés körüli eljárás tárgyában.

Az adókiutetés bizottság elé terjesztendő adókiszámítási javaslatokat kitüntető lajstrom folyó évi szeptember hó 18-tól 8 napra a városi adóhivatalnál kitétetvén, azokat mindenki megtekintheti, s az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti. Ezek az észrevételek a fenti határidő alatt írásban a kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb az adókiutetés bizottságnál — melynek tárgyalásairól az adózók külön hirdetmény utján tudósíthatnak — terjeszthetők elő.

Az adókiutetés bizottság ülésel nyilvánosak lévén, ott minden adózó megjelenhetik. (1883. évi XLIV. t.-c. 24. §.)

Az adókiutetés bizottság a kitűzött sorrend szerint megvizsgálja az adózók bevallását és a kir. pénzügyigazgatóság által készített adókiszámítási javaslatokat, s tekintettel az illető adózó vagy mások, vagy pedig a kincstári képviselő által tett észrevételekre s egyéb rendelkezésre álló adatokra, megállapítja minden egyes adókötelesnek adóösszegét, azt még az ülés folyama alatt az illető adólajstromba bejegyezteti és ebből végzését kihirdeti.

Az adókiutetés bizottság végzésének kihirdetése után az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt előszóval az iránt nyilatkozni, kívánja-e az ügyet, és ha igen, mely oknál fogva a felszólamlási bizottsághoz felebbezni.

Az az adózó, ki a tárgyalásnál jelen volt, a felebbezés indokait írásban 8 nappi határidő alatt adhatja be.

Az az adózó, aki az adókiutetés bizottság ülésében akkor, midőn adóügye tárgyalatott, jelen nem volt, a bizottság végzése ellen irányuló felebbezését az illető ülés folyama alatt megrovott adózók névjegyzékének a bizottság tárgyalásainak helyiségeül szolgáló ház kapujára való kifüggesztésétől számítva 15 nap alatt a pénzügyigazgatóságnál adhatja be.

Oly esetben, midőn az adókiutetés bizottság a m. kir. pénzügyigazgatóság által javaslatba hozott adótétel felemelését határozta el, erről az illető adózót, ha a határozat kihirdetésénél jelen nem volna, írásbeli végzéssel külön értesíti, oly hozzáadással, hogy ha a kivételt felebbezni kívánja, felszólalása írásban a végzés kézbesítésétől számítva 8 nap alatt az adóügyi előadóknál vagy helyettesénél vevény mellett nyújtandó be.

Azok az adózók, kik nem abban a városban laknak, melynek adólajstromában adójuk kiutetését, ha az ülésben jelen nem voltak, a hozott határozatról írásban végzésileg értesítendő és felebbezéseiket, a végzés vételétől számított 15 nap alatt nyújthatják be a pénzügyigazgatóságnál.

A felebbezés a kivett adónak behajtását nem gátolja, amennyiben azonban a megfelebbezett adó összege a múlt évre kivettelnél nagyobb, a felebbezés a két összeg közötti különbszetre nézve birtokon belül történik.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen akár előszóval, akár írásban panaszt emelhet.

A panaszt a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számított 15 nap alatt kell a kir. pénzügyigazgatóságnál benyújtani (bejelenteni) s felette a m. kir. közigazgatási bíróság határoz.

A panasznak halasztó hatálya nincs. (1883. évi XLIV. t.-c. 34. §.)
Arad, 1914. évi szeptember hó 18-án. A városi adóhivatal.

Van szerencsénk értesíteni, hogy HELACIT elnovezés alatt egy új készítményt hozunk forgalomba, mely a bőrtkát (mitesser) van hivatva gyorsan és sikeresen elmulasztani.

A HELACIT különösen ajánlatos zsíros, fényes, izzadó arcbrü egyéneknek, de használhatja bárki is estély, séta stb. előtt.

A HELACIT-ból keveset gyapottra vagy rongyra öntünk és azzal arcunkat letöröljük.

Mindenkit meg fog lepni az a csodás hatás, amelyet a HELACIT azon percen előidéz. Az arc olyan lesz, mintha valami lehető finomságu harmattal (a gyümölcs hamvához hasonló) volna bevonva.

Atkák pár napi használat után elmúlnak.

Ára 1 korona.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan- és vegyészeti gyára Aradon.

Kapható:

Földes Kelemen és Hehs Vilmos

gyógyszertárában.

1224

Üzlet- és műhely-áthelyezés!

A nagyérdemű közönség szives tudomására adom, hogy a Hunyadi-utca 3. szám alatt volt

férfi- női és gyermekcipő raktáramat és műhelyemet Weitzer János-utca sarkán (volt Templom-utca)

levő házban, a főpostával szemben helyeztem át. Üzletem teljesen meg van nagyobbítva s állandóan saját műhelyemben készült elismert legjobb minőségű cipők kaphatók jutányos árért. Megrendelések és javítások pontosan elkészülnek.

További szives pártfogást kér:

GARA MIKLOS.

119—1914. biz. sz.

Hirdetmény.

A magyar Királyi Belügyminis-terium 6585—1914. Eln. számú rendeletével a sebesült katonák-
nak szeszes italok és nyers gyümölcsök ajándékozását betiltotta.

A sebesült katonák egészségének megóvása érdekében figyelmeztetem a város közönségét, hogy nyers gyümölcsöt és szeszes italokat a hazatérő sebesült, valamint az átutazó katonáknak ne adományozzanak, a kórházakba ne vigyenek, mert az ily adományok visszautasítva lesznek.

Arad, 1914. szeptember 9.

Green
főkapitány.

Magyar királyi államvasutak.

Menetrend.

Ervényes 1914. szeptember 10 től.

Aradról Budapestre indul:

Gyorsvonat reggel	8:20
Személyvonat délelőtt	11:42
Személyvonat este	9:39
Személyvonat reggel	6:00

Aradról Budapestre érkezik:

Gyorsvonat déiben	1:25
Személyvonat este	7:25
Személyvonat reggel	6:45
Személyvonat déiben	12:30

Budapestről Aradra indul:

Gyorsvonat délután	2:10
Személyvonat reggel	7:50
Személyvonat este	9:30
Személyvonat déiben	1:35

Budapestről Aradra érkezik:

Gyorsvonat este	6:59
Személyvonat délután	3:31
Személyvonat reggel	5:57
Személyvonat este	9:03

Békéscsátáról Nagyváradra ind:

Személyvonat reggel	6:49
Személyvonat déiben	1:34
Személyvonat délután	5:56
Személyvonat reggel	4:35

Nagyváradról Békéscsabára ind:

Személyvonat reggel	6:00
Személyvonat délelőtt	10:10
Személyvonat délután	4:40
Személyvonat este	7:52

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apró hirdetésekről:

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban József főherceg-ut. 22. Acsev-palota. (Bejárat a Kossuth-szoborral szemben.) Telefon szám 151.

Az apró hirdetések díja a szavak száma szerint számítódik.

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűkkel 8 fillér.

A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratban aláhúzással jelzendők.

Az apró hirdetések előre fizetendők.

A hirdetések este fél 6 óráig vétetnek fel.

Vidékről az apró hirdetések postautalványon küldendők — a szelvényen a szöveg elfér — avagy levélbélyegekben.

A hirdetést a kiadóhivatal kívánatra díjtalanul megszerkesztli.

OKTATÁS.

Polgári,

gimnáziumi és reáliskolai magántanulók, valamint nyilv. iskolába járó rendes tanulók felvétetnek az Izz. fiuinternátusban (Arad, Chorin Aron-u. 1. sz.) ahol a gyermekek szigorú felügyelet és gondos nevelés mellett, sikerrel végezhetik osztályaikat. 5008

KIADÓ LAKÁS.

2 szobás lakás

mellékhelyiségekkel és szőlőskerttel Dzsó-u. 5/c. szám alatt azonnalra kiadó. 5087

Elegánsan butorozott

kétszobás utcai lakás, fürdőszoba használattal, villanyvilágítással október 1-re kiadó. Értekezni Szabadság-tér 9. 5088

Egy

butorozott szoba, egy raktár azonnal, egy kétszobából, konyhából álló udvari lakás november elsejétől kiadó Damjanich-utca 3-4. 5070

5 szobából

és hozzátartozóiból álló első emeleti lakás november 1-től kiadó Erzsébet királyné-körút 8. 5070

Kiadó lakás.

Andrássy-tér 25. sz. házban (Neuman palota) egy 4 szobából álló II. emeleti utcai lakás november 1-re kiadó. Bővebbet Neuman Testvérek városi irodájában. 5078

Kiadó lakás.

Legmodernebb berendezéssel egy 5 szobás lakás, mely áll 8 utcai és 2 udvari szobából és a szükséges mellékhelyiségekből azonnalra kiadó. Értekezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél. 2005

ALKALMAZÁST NYER.

Aradon

a vásártéren néző jóforgalmu italmérésbe óvadékképes kimért kezesek. Körösvölgyi pálinkaraktár. 5069

Keresek

egy románul is beszélő fűszer- és vasszakmában teljesen jártas fiatal kereskedő segédet. Kugel Sándor, Brád, Hunyad-megye. 5061

ALKALMAZÁST KERES.

Mérlegképes

könyvelő, perleki magyar-német levelező, azonnali belépésre állást keres. Esetleg délutáni munkát vállal. Megkeresések „Mérlegképes” jelige alatt a kiadóba kéretnek. 5047

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Csemegeszőlő

Mihályk gyoroki szőlőgazdaságából naponként frissen szedve 5 kilós kosarakban 8 koronáért kapható Leicher és Fleischer üzletében, Aradon Szabadság-tér 17. 5072

Egy automobil

teljesen jókarban üzem képes új gumikkal jutányos árért eladó. Megtekinthető a tűzoltólaktanyában. 5032

Legjobb fertőtlenítő szappan

a Szent Imre szappan, különösen ajánlható oly egyéneknek, kik idegenekkel érintkezésük folytán fertőzéseknek vannak kitéve. A Szent Imre szappan bactericid hatását több vizsgálat igazolja, antisepticus hatása felülmúlhatatlan. Ára 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Kapható Földes K. és Hehs V. gyógyszerésztárjában. 1224

Veszek

uraktól levetett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Bieler Ignácz, Szent-Pál-u. 12. 4699

Legfinomabb

szepeességi málna-szörp különként 2 kor., üveg 20 fill. Citrom-szörp különként 2 korona. A citrom-szörp egy-két evőkanányi mennyisége alkalmas egy pohár legfinomabb limonádé előállítására. Szeder-szörp különként 2 kor. 40 fill. Ribizke-szörp 2 kor. 40 fill. Földes Kelemen gyógyszerésztára Arad. Összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerésztárjában. 1224

Paradicsomot

befőzésre, 12 fillér kgrammonként. Ugorkát esetbe 100 drbonként 2 koronáért szállít szatmári Szabó István Faiskola és Kertészete Pankota, csomagsolás önköltségi árban lesz felszámítva, rendelésnél az érték fele beküldendő. 5059

Minden rendszerű

használt, de kifogástalan állapotban levő írógépek, legjutányosabb árban jótállás mellett, Ziffer és Hollós cégnél (Br. Bohus palota, III. em.) kaphatók. Ugyanott mindennemű író és sokszorosító-gép javítások legolecsóbban elvállaltatnak. 5049

Legjobb lugmentes

arc- és kézmosó a Hygea szappan 40 fillér, Lanolin szappan 50 fill. Mindkét szappan tiszta növényi szardékokból készül, lugmentes, a legfinyásabb arcú hölgyek és gyermekek, csecsemők mosására legalkalmasabb. Legtartósabb, legfinomabb és leghatásosabb fürdőszappan az Angol fürdőszappan, óriási darab 70 fillér. Dr. Földes és Hehs Arad. Földes gyógyszerésztára Batthyányu. 1224

KÜLÖNFÉLE.

A galicial harotéren

megsebesült katona hétfő este az Apollóban elvesztette egy jeggyűrűt és néhány koronát tartalmazó pénztárcáját, becsületes megtaláló kéretik azt a lap kiadóhivatalának átadni.

Szőrmék, ruhaneműk,

szőnyegek megóvására ajánlunk molykeveréket 20 és 40 filléres csomagokban, legfinomabb resublimált Nafalint, kiló 1 korona. Terpentin olajat, kiló 2 korona. Pachsull levelet, kiló 8 korona. Rovarport szoró dobozokban 20 fillér, hódog dobozokban 80 és 60 fillér. Légy irtó szerkeket, légyfogókat, Zacherlint, stb. Földes gyógyszerésztára Deák Ferenc-utca. Hehs Vilmos Batthyány-utca. 1224

Hehs-féle

Vasaschinabor. Szuverén szer vérszegénység, sápkor, szédülés a vérszegénységből eredő idegbajok, idegrohamok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyöngegesség ellen páratlan vérvérvető és vérjavító, biztos óvszer malárikus fertőzések és infekciókból eredő megbetegedések ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 2 korona 40 fillér. Készítli: Hehs Vilmos gyógyszerésztára Aradon, Batthyány-utca. 1508

India fogcseppek a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főraktár Gutori Földes Kelemen gyógyszerésztára és vegyészeti laboratóriuma Aradon, összes készítményeink kaphatók Hehs Vilmos Batthyány-utcai gyógyszerésztárjában.

Új és használt

Iskolakönyvek!

Írószerek!

Füzetek!

Táskák!

1231

nagy választékban kaphatók

Jámbor Antal

könyv- és papíruzetében

Andrássy-tér 3. (Tabajdi-utcai oldal)

Telefonszám 1022.

„Matteine“

poloska- és molyirtó vállalat

Arad, Tabajdi Károly-utca 1. sz.

Telefon 10-48.

(Tulajdonos: Fischer.)

Elvállal teljes bérházak, szállodák, intézetek, nagyobb magánlakások féreg elleni biztosítását csekély évi bérért. — Poloskák és ezek petéinek végleges kiirtását egy évi jótállás mellett. A tisztítandó szobákból sem a butorzat, sem semmi más nem távolítottatik el, így az irtási munkálat a háztartásban semmi kárt, vagy zavart nem okoz! 3561

Izz. leányinternátus.

Van szerencsénk a m. t. helybeli és vidéki szülőket értesíteni, hogy egy internátussal egybekötött magániskola megnyilt,

ahol elemi- és polgáriiskolás leánykák gondos nevelésben és tanításban részesülnek, itthon, vagy kívánatra — ha az iskolák megnyílnak — bármely iskolába rendes növendékként beirattatnak. Ugyanintén bejáró növendékeket is elfogadunk. — Külön tárgyak: Idegen nyelvek, zongora, festés és művészi kézimunkák. Személyes, vagy levélbeli megkeresésekre készséggel ad felvilágosítást az intézet tulajdonosa

Stern Ilonka,

okl. tanító

József főherceg-ut 19., I. em.

Iskolai belratási hirdetés!

Fischer Nagy Áruháza

Arad, Szabadság-tér 12. szám.

Szenzációs olcsó árjegyzőke

Külön osztály gyermekek részére.

Gyermek nyakkendők.

Gyermek selyem nyakkendő patent	20 fill.
Gyermek mosó magánkötő	30 fill.
Gyermek tiszta selyem Regatta	50 fill.
Gyermek selyem magánkötő	78 fill.
Gyermek selyem félmellény	1,2 fill.

Gyermek ingek.

Gyermek ingek vasalt fehér	1,90 fill.
Gyermek ingek puha mellű sifon	2,50 fill.
Gyermek ingek egész fin. madeoulán	2,90 fill.
Gyermek ingek jó minőségű	2,20 fill.
Gyermek ingek színes kretonból	2,70 fill.

Gyermek kalapok.

Gyermek őszi kalap Lodenből	1,50 fill.
Gyermek őszi kalap fekete és színes	1,90 fill.
Gyermek őszi kalap finom minőségű	2,50 fill.
Gyermek őszi kalap elegáns kivitel	2,70 fill.
Gyermek őszi kalap sikkas forma	3,00 fill.

Gyermek sapkák.

Gyermek sportsapka szövetből	—70 fill.
Gyermek sapka kék szövetből	1,00 fill.
Gyermek diáksapka fin. chevrotból	1,30 fill.
Gyermek matrósapka kék szövetb.	1,50 fill.
Gyermek bőrkalap	1,00 fill.

Gyermek esernyők.

Gyermek esernyő croiseból	1,90 fill.
Gyermek esernyő clottból	2,30 fill.
Gyermek esernyő fin. canelából	2,90 fill.
Gyermek esernyő sergeből	3,20 fill.
Gyermek esernyő jó min. selyemb.	3,50 fill.

Gyermek zsebkendők.

Gyermek zsebkendő képekkel	10 fill.
Gyermek zsebkendő chiffonból	16 fill.
Gyermek zsebkendő vászonból	22 fill.
Gyermek zsebkendő jó min. vászonb.	28 fill.
Gyermek zsebkendő fin. szin. battiszt	30 fill.

Gyermek iskolatáskák.

Gyermek iskolatáskák viaszos vászon	70 fill.
Gyermek iskolatáskák szin. képekkel	90 fill.
Gyermek iskolatáskák vizm. vászon	1,00 fill.
Gyermek iskolatáskák jóminőségű	1,20 fill.
Gyermek iskolatáskák bőrből	1,50, 3,00 fill.

Gyermek patent harisnyák, fegy. munka.

Gyermek pat. harisnyák, árák nagys. szerint	
Gyermek pat. harisnyák jómin.	30—52 fill.
Gyerm. pat. harisny. diamant fek.	38—76 fill.
Gyerm. pat. harisny. dupla sarok	54—50 fill.
Gyerm. pat. harisny. legjobb min.	64—70 fill.

Különféle tárgyak gyermekek részére.

Gyermek nadrágtartók gummból	38—70 fill.
Gyerm. zsebkés fehé. és barn. csont	40—50 fill.
Gyermek fogkefék	20—56 fill.
Gyermek pénzerszény bőrből	20—1,00 fill.
Gyermek patent zsebtartók	50—1,00 fill.

Férfi divat osztály. Olcsó árjegyzék.

Férfi fehérnemű.

Férfi ing színes, puhamellű	2,30 fill.
Férfi ing schiffonból piquet-mellű	2,70 fill.
Férfi ing angol zephirból színes	2,90 fill.
Férfi ing egész fin. damasztmellű	3,30 fill.
Férfi ing egyedülálló különlegességem	3,50 fill.

Férfi kalap ujdonságok.

Férfi kalap jó minőségben	2,50 fill.
Férfi kalap megbízható jó minőségű	3,00 fill.
Férfi kalap színes és fekete	3,50 fill.
Férfi kalap elegáns finom kemény	4,00 fill.
Férfi kalap legfin. nyulszőrből	5,00 fill.

Férfi esernyők.

Férfi esernyő croiseból	2,30 fill.
Férfi esernyő jó minőségű clottból	2,70 fill.
Férfi esernyő tartós canelából	3,00 fill.
Férfi esernyő glória selyemből	3,50 fill.
Férfi esernyő finom selyemből	3,90 fill.

Férfi nyakkendők órlási választékban.

Férfi battiszt csokor szép mintákban	22 fill.
Férfi battiszt regatta szép mintákban	38 fill.
Férfi selyemcsokor gyöny. mintákban	50 fill.
Férfi selyemcsokor gyöny. mintákban	70 fill.
Férfi nyakkendők tiszta selyemből	1,00 fill.

Különféle férfi divatcikkek.

Nagy választék. zsebkendők dbja	38—50 fill.
Jó minőségű nadrágtartók dbja	70—1,00 fill.
Jómin. harisnyakötők dbja	78—1,00 fill.
Nagy választ. kézelőgombokban	50—1,00 fill.
Jóminőségű kopper lábravaló	1,90 fill.

Férfi harisnyák.

Férfi harisnya maccol nyers szin párja	38 fill.
Férfi harisnya színes és fekete párja	50 fill.
Férfi harisnya divatos csikos párja	50 fill.
Férfi harisnya különl. leguj. minták	70 fill.
Férfi harisnya tiszta cernából	90 fill.

Női divat osztály.

Női fehérnemű cikkek.

Női ing schiffonból himzéssel disz.	1,70 fill.
Női ing madeoulán gyöny. himzéssel	2,30 fill.
Női ing finom vászonból, kézi himzés	3,00 fill.
Női ing francia battisztból	3,50 fill.
Női ing rumburgi vászonból	3,80 fill.

Különféle női divatcikkek.

Női selyemernyő alkalmi vétel	3,50 fill.
Női selyemövek fek. és színes	50—1,00 fill.
Női sely. gumlóvek/tek. és szin.	1,90—3,00 fill.
Női kiegészítők bőrből	90—3,80 fill.
Női selyem nyakkendők és divatos gallérok	

Női harisnyák.

Női harisnyák kötött, szin. és fek. párja	50 fill.
Női harisnyák szin. csikos, leguj. div.	60 fill.
Női harisnyák mintázott cernából	1,00 fill.
Női harisnyák flour fekete, alk. vétel	1,00 fill.
Női harisnyák flour, áttört, egész fin.	1,30 fill.